

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

у рамках Видавничої групи «Наукові перспективи»

*Матеріали V-ої Міжнародної науково-практичної
конференції (07 січня 2021 р., м. Венеція,
(Італія), дистанційно)*

2021 р.

Central European Education Institute (Братислава, Словаччина)
Національний інститут економічних досліджень (Батумі, Грузія)
Батумський навчальний університет навігації (Батумі, Грузія)
Регіональна Академія Менеджменту (Казахстан)
Громадська організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Київ, Україна)
Міжрегіональна академія управління персоналом (Київ, Україна)
Громадська організація «Асоціація науковців України» (Київ, Україна)
у рамках Видавничої групи «Наукові перспективи»

СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ В УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ

*Матеріали V-ої Міжнародної
науково-практичної конференції
(07 січня 2021 р., м. Венеція (Італія), дистанційно)*

2021 р.

Схвалено до друку Президією Громадської організації «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління» (Рішення № 04/01-2 від 04.01.2021 р.).

*Матеріали підготовлені за підтримки Навчально-наукового інституту менеджменту та психології
Державного закладу вищої освіти «Університет менеджменту освіти»*

Редакційна колегія:

Є.О. Романенко (голова) д-р держ. упр., проф., Заслужений юрист України, *О.М. Непомнящий* (заступник голови) д-р держ. упр., проф., Заслужений будівельник України, *О.І. Дацій* (заступник голови) д-р економ. н., проф., Заслужений працівник освіти України, *В.Л. Федоренко* (заступник голови) д-р юр. н., проф., Заслужений юрист України, *О.М. Макаренко* (заступник голови) д-р мед. н., *І.В. Жукова* (заступник голови) канд. н. держ. упр., доц.

Сучасні аспекти модернізації науки в Україні: стан, проблеми, тенденції розвитку: матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, м. Київ; Венеція, 07 січня 2021 р. / за ред. Є.О. Романенка, І.В. Жукової. Київ; Венеція: ФОП КАНДИБА Т.П., 2021. 123 с.

У матеріалах V-ої Міжнародної науково-практичної конференції «Сучасні аспекти модернізації науки в Україні» висвітлені: проблемні аспекти комунікативної взаємодії громадянського суспільства та публічної влади; питання визначення основних аспектів з якісного поліпшення процесу надання адміністративних послуг у нашій країні; дослідження ефективності проведення семінарського заняття, що залежить від методичної тактики дій викладача; перспективні напрями формування та розвитку міжнародного гуманітарного права; особливості дослідження рівня та структури професійної захворюваності у працівників сучасного гірничо-металургійного комплексу тощо.

Матеріали будуть цікаві науковцям, громадсько-політичним діячам, студентам, а, також, усім, хто цікавиться розвитком української держави і світовим досвідом реалізації інноваційних процесів.

Матеріали подані в авторській редакції. Відповідальність за зміст та орфографію матеріалів несуть автори.

© автори, 2020

© Громадська організація «Всеукраїнська Асамблея докторів наук з державного управління», 2020

© Приватне акціонерне товариство «Вищий навчальний заклад «Міжрегіональна Академія управління персоналом», 2020

© Громадська організація «Асоціація науковців України», 2020

СЕКЦІЯ 1.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ, САМОВРЯДУВАННЯ І ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

- Артеменко А.І.** 7
*ДЕМОКРАТИЧНЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК
ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ*
- Бігарі Н.В.** 11
*НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ
ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ*
- Ведмідь П.В.** 15
*ДОВІРА В ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ В КОНТЕКСТІ
ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ
ТЕХНОЛОГІЙ*
- Гадіяк Л.В.** 20
*ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ МЕДИЧНИМ
ЗАКЛАДОМ*
- Гончарук О.Б.** 24
*ПОНЯТТЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА
ЇХ ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ*
- Грицишен Д.О.** 28
*СКЛАДОВІ МЕТОДОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ
КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА
ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ*
- Дрига Д.А.** 32
*ДЕЯКІ АКТУАЛІЗОВАНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ
КЛАСИФІКАЦІЇ ЗАГРОЗ У ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ У
СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ*

Кірашук Р.П.	36
<i>СТИЛІ КЕРІВНИЦТВА ТА РОЛЬ І МІСЦЕ КЕРІВНИКА В УПРАВЛІННІ ЗАКЛАДОМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я</i>	
Кошова С. П.	40
<i>ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗИ</i>	
Криничко Л.Р.	44
<i>АНАЛІЗ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ</i>	
Оганян А.А.	48
<i>ПРАВОВЕ УПРАВЛІННЯ РЕФОРМУВАННЯМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ - СХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА СНД: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ</i>	
Оганян Х.А.	51
<i>САНІТАРНО - ЕПІДЕМІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ</i>	
Острик М.І.	55
<i>ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ</i>	
Панченко Г.О.	59
<i>ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ</i>	
Романенко Є.О.	64
<i>ОПИТУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ПІД ЧАС ВИБОРІВ</i>	

Рудакова Л.О. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	73
Салата І.В. <i>ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ</i>	77
Тимошенко М.І. <i>ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ</i>	81
Фостікова В.В. КАДРОВА ПОЛІТИКА КРІЗЬ ПРИЗМУ КЛАСИЧНОГО ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	85
Хассун Мухамед Абдель Маджет НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ДИПЛОМАТИЧНИХ ВІДНОСИН	90
Шинкарук Т.А. <i>ПОВНОВАЖЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ЇХ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ</i>	94

СЕКЦІЯ 2.

МЕДИЦИНА

Ходаківська В.П., Сеньків Н.М. <i>РОЛЬ ФАРМАЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ В ПРАКТИКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ РЕЗУЛЬТАТІВ ФАРМАЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ</i>	98
--	----

СЕКЦІЯ 3.

ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА, ОСВІТА, ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОЛОГІЯ

- Кvasnytsya I.M.** 102
*PROGRAM BASIS OF FORMATION OF PROFESSIONAL
MOBILITY AS AN URGENT ISSUE OF PROFESSIONAL
TRAINING OF FUTURE COACHES-TEACHERS*
- Pryshlyak O.Y., Levchuk I. Y.** 107
*INTERCULTURAL COMPETENCE OF A C ONTEMPORARY
TEACHER*
- Бобир О.І.** 110
*ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-ЕСТЕТИЧНОГО
СВІТОБАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ*
- Іванишин Г.Я.** 113
*ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ
СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗВО ДО СПІЛКУВАННЯ
УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ*
- Філіппова Л.В.** 118
*ВПЛИВ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН НА ВИЩУ
ФАРМАЦЕВТИЧНУ ОСВІТУ В УКРАЇНІ*

ЗМІСТ

СЕКЦІЯ 1.

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ, САМОВРЯДУВАННЯ І ДЕРЖАВНА СЛУЖБА

Артеменко А.І.

старший викладач,

Київський національний економічний

університет ім. В. Гетьмана

Київ, Україна

ДЕМОКРАТИЧНЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ ЯК ЗАПОРУКА ЕФЕКТИВНОГО СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

Правовою вважають ту державу , в якій визнається пріоритет прав суспільства перед правами держави, де основним завданням правового демократичного регулювання є інтереси особистості.

Сутність демократичної правової держави полягає у дотриманні законів не лише громадянами держави, але і владою, де відбувається взаємоконтроль один одного. Це означає визнання громадянами авторитету демократичного права, закону, згodu і бажання жити поважаючи інтереси інших. Демократичне державне управління в правовому суспільстві залежить не лише від державних управлінців , але і від людей.

Демократичне державне управління – це записка ефективного суспільного розвитку, де державою керують як кваліфіковані державні управлінці так і освічені громадяни суспільства. Держава розглядається як юридичний взаємозв'язок людей, які проживають на певній території. Вона належить усім її громадянам, а не тим, хто в той або інший момент очолює її органи влади. Тим самим держава не

ототожнюється з державною владою та її апаратом. Владу можна відчужувати і протиставляти людям, але це не можна зробити з державою.

У демократичних правових державах народ вважають джерелом і носієм державності, який володіє правом на зміну будь-якої влади та її конкретних осіб. Збереження і зміцнення держави є щонайпершою умовою забезпечення вільної раціональної життєдіяльності відповідного співтовариства людей. І навпаки, її занепад і руйнування є втратою або обмеженням свободи та раціональності [1].

Внаслідок демократизації державного управління суспільними процесами відбувається розмивання кордонів між системою управління та системою, яка зазнає управлінського впливу.

Демократичне державне управління – це наявність кваліфікованих управлінців, які повинні захищати інтереси громадян суспільства. забезпечити представництво громадян на всіх рівнях державного управління [2].

Одним із оптимізаційних напрямків демократизації державного управління має стати подолання бюрократизації. З цією метою мають бути запроваджені дієві обмеження для діяльності апарату органів державної влади, якщо вона не синхронізується із інтересами та потребами суспільства [3].

Однією з рис, яка повинна бути притаманна управлінцям, являється доброчесність. Доброчесність досягається, насамперед, завдяки освіті й вихованню, тобто може бути сформована. Отже, якщо людина сформована доброчесною, то вона здатна протистояти різним негативним явищам і спокусам, зокрема, таким, як конфлікт інтересів, корупція тощо.

У сучасних країнах демократії система вимог, необхідних до поведінки

службовців публічної адміністрації, вибудовується навколо їхнього призначення служити суспільному благу. Це потребує наявності у працівників чеснот, які б поєднували вимоги моралі з вимогами професійної діяльності [4].

З огляду на ці параметри, можна чітко простежити саму функціональну

спрямованість демократії щодо розвитку демократичних систем державного управління, а саме, сталий розвиток суспільства можливий лише за умови дієздатної держави, здатної забезпечити ефективність функціонування її інститутів, а це можливо лише за умови демократії, яка є необхідною умовою спрямування її політики на виняткову реалізацію інтересів та потреб суспільства. Для цього саме суспільство повинно декларувати високий рівень зрілості, аби вміти користуватись відповідними механізмами демократії.

Надзвичайно важливо акцентувати увагу на розумінні демократії як засобу

оцінки результативності демократичного державного управління йдеться про оцінку функціонального потенціалу держави як інституту, наскільки вона втілює через свою політику інтереси, потреби громадян. З іншого ж боку, важливим питанням також є оцінка того, наскільки демократія сприяє ефективній організації державної влади та безпосередньо самих управлінських процесів, аби це сприяло прогресивному суспільному розвитку, що може слугувати основним індикатором розвитку системи державного управління, а це стає можливим лише за умови демократії [5].

Отже, демократичне державне управління – це запорука ефективного суспільного розвитку, де управляють державою не лише кваліфіковані управлінці, але і досвідчені громадяни суспільства, які розуміють важливість дотримання суспільних законів.

Список використаних джерел:

1. Рубцов В.П., Перинська Н.І. Державне управління та державні установи: навчальний посібник для дистанційного навчання/ В.П.Рубцов, Н.І.Перинська. – К., 2008. – 440 с.

2. Лугиня М.В. Розвиток концепції ефективності в

державному управлінні : теретико-прикладний аспект:дис...
канд. наук з держ. упр.: 25.00.01/Лугиня М.В. – К.,2016. – 254 с.

3. Власенко С. Оптимізаційні напрямки демократизації державного управління України.[Електронний ресурс]/С. Власенко //Ефективність державного управління . –2016. – Вип.3(48),ч.2. – С.290–296. – Режим доступу: www.irbis-nbuv.gov.ua > [irbis_nbuv](#) > [cgiirbis_64](#)

4. Гошовська В.А. Суспільно-демократичні цінності – основа формування еліти в державному управлінні :навчально-методичні матеріали /В.А. Гошовська , І. Г. Сурай . К.:НАДУ, 2013. – 56 с.

5. Власенко С. Демократія як умова розвитку національних систем державного управління :аналіз сучасних дослідницьких підходів:збірник наукових праць.[Електронний ресурс]/ С. Власенко //Ефективність державного управління. – 2015. – Вип.43. –С.272–280. – Режим доступу: www.lvivacademy.com > [vidavnitstvo_1](#) > [edu_43](#)

Бігари Н.В.

слухачка магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я,
*Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

НАПРЯМИ РОЗВИТКУ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ ПОЛІТИКИ ДЕРЖАВИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

В сучасних умовах з особливою гостротою проявляються виклики, що зумовлені динамікою технологічного розвитку, посиленням конкуренції на світових ринках, необхідністю задоволення постійно зростаючих суспільних вимог, пошуком нових підходів до забезпечення ефективної компліментарності складових стійкого розвитку, посиленням вимог до збалансованості національних інтересів, зваженим балансуванням між перманентним проявом нових можливостей та загрозами в умовах швидкого розповсюдження кризових явищ. Здатність національної економіки розвиватися в тренді значною мірою залежить від дієвості фінансово-економічної політики.

Державне регулювання, що забезпечує реалізацію економічних функцій держави, здійснюється за допомогою проведення фінансово-економічної політики, що представляє собою систему цілеспрямованих заходів держави в галузі управління економікою, процес реалізації суспільних інтересів, сформованих в контексті визначених цінностей та потреб.

Інструментарій сучасної фінансово-економічної політики знаходиться у протиріччі зі стратегічними цілями цієї політики. Раніше оголошені стратегічні цілі економічного розвитку та загострення геополітичної ситуації вимагають ефективного рішення в найближчій перспективі проблем проведення структурних перетворень в економіці, прискорення темпів економічного зростання, модернізації провідних галузей

економіки та створення передумов для формування інноваційної моделі розвитку.

З метою забезпечення стабільного економічного розвитку фінансово-економічна політика спирається на створення інститутів розвитку, на застосування різних державних та регіональних програм, формування інструментів управління довгостроковим розвитком у вигляді довгострокових прогнозів розвитку країни та територій, систем стратегічного управління економікою, що відповідає внутрішнім потребам розвитку економіки та суспільства. Механізм здійснення фінансово-економічної політики повинен включати комплекс заходів та інструментів, спрямованих на забезпечення макроекономічної стабільності держави. Державне управління та регулювання є тим чинником активізації розвитку економіки, що має стати складовою загальнодержавної стратегії розвитку економіки. Доцільним і актуальним питанням є вдосконалення теоретико-методологічних основ та напрямів фінансово-економічної політики, підвищення рівня ефективності її адаптації в процесі регулювання економічних циклів та посилення дієвості механізмів щодо підвищення конкурентоспроможності.

Фінансово-економічна політика представляє собою сукупність різних напрямів, які формують політику держави. Основними елементами, що складають фінансово-економічну політику є грошово-кредитна політика, бюджетно-податкова політика, інвестиційна політика, регулювання доходів, зовнішньоекономічна політика. Теорія фінансової політики представляє собою методологічно неоднорідну сукупність результатів довгих наукових пошуків. Аналізуючи історію розвитку основних напрямів та шкіл сучасної економічної теорії, практику використання сформованих рекомендацій при визначенні економічної політики, можна зробити висновок, що починаючи з ранішніх етапів становлення суспільства, економічні ідеї та теорії розвивались в рамках методології державного втручання в хід економічних процесів. Діапазон поглядів на роль держави в економічному житті суспільства

дуже широкий – від повного заперечення до закликів використовувати більш жорсткі форми.

В економічній літературі нема єдиних систематизованих підходів до визначення сутності фінансово-економічної політики, її специфічних ознак, напрямів формування та реалізації. Вихідною точкою дослідження є осмислення поняття “фінансово-економічна політика”. Головне значення має слово “політика”. В основі політики – передусім економіка, економічні явища і процеси; економічні інтереси, потреби та цілі [1].

Водночас політика активно впливає на економіку та розвивається за властивими їй законами і закономірностями [2].

Політика та економіка – найважливіші підсистеми суспільства. В найбільш загальному розумінні функції економічної підсистеми зводяться до матеріального забезпечення життєдіяльності суспільства, а функції політики направлені на забезпечення стабільного розвитку суспільної системи, її регулювання та збереження. Головною метою фінансово-економічної політики є забезпечення відповідними фінансовими ресурсами реалізації державою та місцевими органами самоврядування покладених на них функцій, а основними завданнями – забезпечення умов для мобілізації фінансових ресурсів в мінімально необхідних розмірах; оптимальний розподіл та раціональне використання фінансових ресурсів; регулювання та стимулювання соціально-економічного розвитку суспільства фінансовими методами; розробка фінансового механізму відповідно до реалій ринкової економіки; створення ефективної системи управління фінансами.

Від рівня раціональності фінансово-економічної політики залежать темпи розвитку реального сектору економіки. У широкому сенсі фінансово-економічна політика – це сукупність цілеспрямованих дій у сфері фінансових відносин. І проводиться вона в кожній ланці і на кожному рівні фінансової системи.

Список використаних джерел:

1. Опарін В. Системний підхід до формування державної фінансової політики. *Економіка України*. 2011. № 9. С. 93–95.
2. Чугунов І. Я., Мазаракі А. А. Державне фінансове регулювання економічних перетворень : монографія. Київ : Київ. нац. торг.- екон. ун-т, 2015. 376 с.

Ведмідь П.В.
аспірант кафедри державного управління,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

ДОВІРА В ПУБЛІЧНОМУ СЕКТОРІ В КОНТЕКСТІ ВИКОРИСТАННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Довіра є важливим поняттям у публічному управлінні, оскільки вона лежить в основі як функціональних, так і моральних відносин між відомствами та посадовими особами, а також між ними та широкою громадськістю. Сьогодні питання довіри до уряду та політики є одним з ключових в межах політичного дискурсу, а також академічних досліджень. Довіра є важливою складовою передачі даних та інформації, що задіяні у виконанні державних функцій, включаючи електронне надання публічних послуг. Ці передачі включають обмін інформацією всередині та між публічними структурами, а також між цими системами та громадськістю. Опитування громадян демонструє, що розподіл довіри позитивно впливає на наміри користуватися послугами електронного уряду [1]. Однак, довіра до надійності та безпеки інформаційних та технологічних додатків є особливо значущою для успішних адміністративних операцій, коли відбуваються двосторонні обміни особистими даними через мережі. У цьому випадку небезпека функціонального зриву через втрату довіри, що становить загрозу для механіки державного управління, може супроводжуватися загрозою на культурно-етичному рівні управління. Звичайно, в тій чи іншій мірі всі ці обміни є фактично або потенційно міжнародними, оскільки інформаційні потоки урядів поширюються через національні кордони, і це ще більше ускладнює аспект довіри.

Довіра як чинник у роботі політичних та адміністративних організацій та їхніх стосунків із

громадськістю створює різновиди споконвічного питання про те, як поводитися з іншими та довіряти їм, включаючи незнайомих. Таким чином, цей аспект відтворює деякі фундаментальні проблеми людського суспільства, індивідуальної психології та культурних традицій [2]. П. Словіч стверджує, що довіру легше знищити, ніж створити [3].

Не існує єдиної думки щодо процвітання довіри в Інтернеті. Концентруючись на чистих контактах в Інтернеті, П. Петі виділяє три причини, чому довіра в світовій мережі є проблематичною. По-перше, бракує доказів особи: немає справжнього тілесного досвіду. По-друге, бракує доказів кадру: немає можливості побачити людину у взаємодії з іншими, насолоджуючись свідченням їхнього спілкування та підтримки. По-третє, бракує доказів матеріалів: актори не можуть зберігати в записах інформацію про поведінку людей, навіть несвідомо, щодо себе та інших [4]. Отже, довіра до Інтернету видається неможливою або, принаймні, надзвичайно проблематичною. Р. Хардін також сумнівається, що стосунки в Інтернеті відповідають структурі відносин довіри, оскільки вони, зазвичай, вбудовуються в мережі або будуються в діадичних відносинах, які тривають протягом тривалого часу [5].

Спеціалісти з комп'ютерних технологій також сумніваються, чи існує довіра до Інтернету. Вони побоюються вразливості систем ІКТ, спричиненої загрозою технологічного збою та шкідливих атак. Їх слоган - «довіра добре, безпека краще». Забезпечення таких технологій, як спостереження, ідентифікації та поліпшення конфіденційності, є важливим для створення хорошого клімату для онлайн-діяльності, такої як банківська справа та електронна комерція. Розроблена з обережністю, комп'ютерна безпека може гарантувати безпеку в Інтернеті при достатньому рівні свободи, щоб переконатися, що довіра може процвітати [6]. Однак, Х. Нісенбаум також підкреслює, що намагаючись контролювати і навіть відмовлятися від ризиків в Інтернеті, можна втратити значну частину інтерактивного характеру Інтернету, який і робить Інтернет таким привабливим і успішним [6].

Уряди у всьому світі широко визнали потенціал нових ІКТ для здійснення фундаментального оновлення не лише процесів внутрішнього управління в межах державного сектору, але й публічних відносин з інститутами громадянського суспільства, приватним сектором, громадянами та різними іншими суб'єктами. У відносинах уряду з громадянами, громадянським суспільством та бізнесом ІКТ використовуються в демократичних процесах, наданні державних послуг чи реалізації політики. У міжорганізаційних заходах - в координації політики, реалізації політики чи наданні державних послуг. У внутрішньоорганізаційній діяльності - в розробці політики, оперативній діяльності або управлінні знаннями. ІКТ пропонує широкий спектр можливостей для підвищення ефективності, результативності, прозорості та участі публічного сектору.

Р. де Малдер та Е. Мейєр переконливо пояснюють, як впровадження інструментів ІКТ змінює практику влади. Вони стверджують, що запровадження повноважень з моніторингу необхідне для сприяння відкритій та збалансованій системі права [7]. Довіра також є ключовим елементом для успішного впровадження та прийняття нових послуг та їхньої корисності [8]. Якісні веб-сайти електронного уряду мають значення для формування довіри громадян до державних електронних послуг [9]. Окрім того, електронний уряд може збільшити довіру, покращуючи взаємодію з громадянами та власну чутливість, виражену зворотними реакціями [10].

Нові можливості та виклики для довіри в публічному просторі стосуються так званих інструментів web 2.0. З їх появою уряд стикається з проблемою адаптації нових стратегій управління внутрішніми відносинами. Такі цінності, як ініціатива, відкрите спілкування та посилення участі, стають все більш важливими. З огляду на широке використання ІКТ в адмініструванні, з одного боку, та зміни очікувань громадян та компаній, з іншого, бюрократичних стратегій, таких як повноваження, ієрархія, а також правила та контракти, вже недостатньо для впорядкування внутрішніх відносин. Для

участі в публічних дебатах онлайн або проактивному наданні високоякісних послуг громадянам в Інтернеті, державні службовці повинні отримувати достатньо повноважень, щоб приймати самостійні рішення та діяти відповідно до власного професіоналізму. Для державного управління довіра між керівниками та професіоналами може бути важливим інструментом для забезпечення нових, активних способів надання державних послуг громадянам, компаніям та іншим сторонам. Двома важливими функціональними перевагами, які приписують довірчому підходу до організації та управління, є зменшена потреба у контролі та підвищена цінність участі. Р. Найхан вважає, що серед іншого, участь у прийнятті рішень, зворотній зв'язок із працівниками та розширення прав і можливостей останніх ведуть до збільшення міжособистісної довіри між керівником та працівником у державній організації [11].

Отже, необхідність довіри особливо усвідомлюється при розумінні наслідків неієрархічних, альтернативних форм та моделей управління у публічному секторі. Оскільки мережеві відносини набувають все більшого значення в сучасних (постмодерних) організаціях і зменшують акцент на традиційних ієрархіях та їх конвенціях довіри на користь управління взаємозалежністю в широких межах організаційного простору, актуальність довіри є більш очевидною. Так само важлива реконструкція основи довіри до таких відносин.

Список використаних джерел:

1. Belanger F., Carter L. Trust and risk in e-government adoption. *Journal of Strategic Information Systems*, 2008. Vol. 17 (2), P. 165-176.
2. Carbo T. Information rights: Trust and human dignity in e-government. *International Review of Information Ethics*, 2007. Vol. 7, P. 1-7.
3. Bazerman M., Messick D., Tenbrunsel A., Wade-Benzoni K. *Environment, Ethics and Behavior*. San Fransisco: The New

Lexington Press, 1997.

4. Pettit P. Trust, reliance and the Internet. *Analyse & Kritik*, 2004. Vol. 26, P. 108-121.

5. Hardin R. *Trust*. Cambridge: Polity Press, 2006.

6. Nissenbaum H. Securing trust online: Wisdom or oxymoron? *Boston University Law Review*, 2001. Vol. 81, P. 101-131.

7. Snellen I., van de Donk W. *Public Administration in an Information Age: A Handbook*. Amsterdam: IOS Press, 2010.

8. Horst M., Kuttschreuter M., Gutteling J. Perceived usefulness, personal experiences, risk perception and trust as determinants of adoption of e-government services in The Netherlands. *Computers in Human Behavior*, 2007. Vol. 23, P. 1838-1852.

9. Tan C., Benbasat I., Cenfetelli R. Building citizen trust towards e-government services: Do high quality websites matter? *Proceedings of the 41st Hawaii International Conference on System Sciences*, 2008. Big Island, Hawaii, USA, January 7-10.

10. Mossberger K., Tolbert C. The effects of e-government on trust and confidence in government. *Public Administration Review*, 2005. Vol.66 (3), P. 354-369.

11. Nyhan R. Changing the paradigm: Trust and its role in public sector organizations. *The American Review of Public Administration*, 2000. Vol. 30 (1), P. 87-109.

Гадіяк Л.В.
слухачка магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я,
*Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л.Шупика,
м. Київ, Україна*

ЛОГІСТИЧНИЙ ПІДХІД В УПРАВЛІННІ МЕДИЧНИМ ЗАКЛАДОМ

Оскільки наявна система функціонування галуззі охорони здоров'я являється такою, у якій найважливішу роль відіграє забезпечення належного ринку надання медичних послуг та забезпечення відповідного рівня життя, де у зв'язку з цим основною найважливішою державною внутрішньою функцією будь-якої країни являється охорона здоров'я громадян країни, шляхом державного регулювання ринку, використовуючи ефективні логістичні підходи в управлінні медичним закладом [1, с. 23].

Сучасні системні і процесні підходи до управління зазнали значних видозмін також і в управлінні медичними закладами, застосовуючи нові методики і технології управління ресурсами, які базуються на концепції логістики [2, с. 46]. Практично логістика у медичній сфері зводиться до менеджменту декількох компонентів – системи *logisticsmix*, до складу якої входять складські приміщення, котрі відносяться до медичних закладів, ресурси, транспортне сполучення (кількість водіїв, терміни доставки, тара, транспорт), упаковка, комплектація, комунікації [3, с. 120].

Під логістикою в медицині науковці пропонують розуміти процес безпосереднього планування, управління та контролю ефективності логістичних потоків, а також транспортування та зберігання лікувальних засобів і медичних виробів. На основі досліджень можна стверджувати, що саме логістичні підходи виступають одним

із перспективних напрямків організації матеріального забезпечення медичних установ повсякчас. Виходячи з цього слід зауважити, що логістика не тільки здатна керувати процесами постачання, але також однією з її важливих функцій виступає проведення ефективного лікувально-діагностичного процесу [4, с. 458].

Таким чином, логістика у діяльності закладів охорони здоров'я, розглядається як комплекс заходів, пов'язаних із плануванням, управлінням, контролем за ефективністю керування наявними ресурсами для забезпечення найбільш можливого результату від їх використання, особливо враховуючи вимоги медичних установ [5, с. 91]. Попри широке застосування терміну, з нашої точки зору, трактування логістики є різнобічними, однак усі їх можна розділити на три основні групи, згідно з якими дане поняття виступає у вигляді: напряму в господарській діяльності, що полягає в управлінні матеріальними потоками сфери виробництва та обігу. Цільова орієнтація даної групи являється у своєчасній поставці ресурсів; міждисциплінарного наукового напряму, за допомогою якого відбувається пошук нових можливостей підвищення ефективності управління матеріальними потоками; підприємницької концепції, способу мислення, що є середовищем творчості бізнесмена з стратегічною орієнтацією його бізнесу.

Головною перевагою від логістичних підходів в системі охорони здоров'я в загальному є можливість використання ринкових механізмів ефективного контролю за ресурсами, а також впливу на стратегію і тактику діяльності лікувального закладу через формування нових конкурентних переваг для установ на ринку медичних послуг. Застосування логістичних підходів прискорює процес отримання та передачі інформації про необхідні ресурси і в результаті підвищує якість надання медичної допомоги.

Логістика може використовуватися для координації діяльності по ресурсо-забезпеченню як на рівні окремої

установи охорони здоров'я, так і системи медичного забезпечення населення в цілому. У медичній сфері логістика при плановому забезпеченні її готовності у повсякденній життєдіяльності та організації швидкого постачання медичних товарів поділяється на: закупівельну, запасів, транспортну, складську, виробничу, інформаційну, митну. У транспортну логістичну систему медичних закладів входить організація доставки пацієнтів, клінічних зразків, медичного обладнання з одного пункту до іншого із врахуванням оптимального маршруту засобів та сил.

Список використаних джерел:

1. Медяник Д. І., Липчанський В. О. Особливості ефективності управління закладами охорони здоров'я. Наукові записки. 2016. вип.19. С.22-29.

2. Коломоєць А. В., Михальчук В. М., Толстанов О. К., Гбур З. В. Основні механізми організації логістики управління в сучасному медичному закладі. International scientific and practical conference. 2020. pp. 45-49. Lublin, Republic of Poland. DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-588-81-5-2.10> (дата звернення 23.12.2020).

3. Гайволя О. О., Кочін І. В., Хандога Е. В. Парадигма логістики надання екстреної медичної допомоги в системі управління Державної служби медицини катастроф України. Ключові питання наукових досліджень у сфері медицини у ХХІ ст.: Матеріали міжнародної наук.-практ. конференції (м. Одеса, 24–25 січня 2014 р.). Одеса: ГО «Південна фундація медицини», 2014. С. 119-123.

4. Михальчук В. М., Коломоєць А. В. Логістичні підходи в управлінні мережею обласних медичних установ в умовах реформи. Conceptual options for the development of medical science and education : Collective monograph. Riga : Izdevniecība “Baltija Publishing”, 2020. pp. 457-473. DOI [10.30525/978-9934-588-44-0/22](https://doi.org/10.30525/978-9934-588-44-0/22) (дата звернення 23.12.2020).

5. Коломоєць А. В., Гбур З. В. Складові логістики

медичного закладу: кадрова, управлінська ресурсна та фінансова. Наукові перспективи. Серія: Медицина. 2020. №1 (1). С. 86-101. [https://doi.org/10.32689/2708-7530-2020-1\(1\)-86-101](https://doi.org/10.32689/2708-7530-2020-1(1)-86-101) (дата звернення 23.12.2020).

Гончарук О.Б.

слухач магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я,
*Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

ПОНЯТТЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ЇХ ПРАКТИЧНЕ ЗНАЧЕННЯ

Оскільки державна служба являється невідокремленим структурним елементом державної служби України, яка формує та реалізує політику України на міжнародній арені та відстоює інтереси держави і громадян керуючись нормативно-правовими нормами міжнародного та національного законодавства. Аналіз процесів державного управління неможливе без дослідження теоретичних засад даних процесів, визначення відповідних категорій державного управління. Серед них важливе місце посідає поняття “механізм державного управління”. Без розкриття сутності даного поняття неможливо вирішити проблему практичного застосування та підвищення ефективності механізмів державного управління і відповідно ефективності усієї системи державного управління.

Наявність досконалих механізмів державного управління асекує цілеспрямоване, скоординоване та раціональне управління соціальними та економічними процесами в країні, належний рівень організаційно-управлінського впливу на розвиток усіх сфер життя держави, стійку підтримку дій органів державної влади з боку різних верств населення. Оскільки основною метою державного управління являється асекурація сприятливих умов для економічного розвитку та подальшого економічного зростання в Україні, досягнення соціальної стабільності, підвищення рівня глобальної конкурентоспроможності країни в умовах забезпечення

екологічної стабільності. Однак, досягти даного розвитку як на національному, так і на локальному рівнях не можливо без застосування обґрунтованих та ефективних механізмів державного управління. Позаяк, система державного управління повинна базуватися на функціонуванні механізму, що передбачає визначення головних методів, важелів, інструментів, нормативного та інструктивного забезпечення державного управління, тому актуальним являється розгляд поняття механізмів державного управління та їх практичне значення.

На сьогодні існує безліч методів державного управління, а також розробляється методологія державного сучасного управління та інших галузей знань, застосовуючи при цьому методологію окремих галузей господарства задля поточних потреб формування методології державного управління та становлення ефективного управління в системі органів публічної влади України. Тому найбільш широко використовуваним способом пізнання є системна методологія, а результатом застосування якої є синтезування практики, пізнання, норм, та пошуку необхідних методів [1, с. 354-355]. Розробка нових технологій державного управління вимагає визначення сутності механізму як інструмента, що дає змогу формувати ефективне управління процесами розвитку на всіх рівнях господарювання

Поняття «механізм» вживається у переносному значенні та означає «внутрішню будову, систему чого-небудь» [3, с. 988], або сукупність умов, норм, правил та інструментів, реалізація яких допоможе забезпечити досягнення соціально-економічною системою заданих параметрів її функціонування або розвитку, а «механізм управління» являється складною управлінською категорією. Серед найбільш влучних трактувань «механізму державного управління», на нашу думку, є: система призначена для практичної реалізації державного управління та здобуття відповідних стратегічних цілей, де дана система має певну структуру, важелі, інструменти та методи впливу на об'єкт управління з

відповідним правовим, нормативним та інформаційним забезпеченням [2, с. 50]; інтегрована система державних органів, організованих у відповідності до встановлених принципів для реалізації завдань державного управління [4, с. 10]; комплекс методів організації управлінських процесів та важелів впливу на розвиток керованих об'єктів із застосуванням відповідних методів управління, скерованих на імплементацію цілей державного управління [5, с. 9]; система органів виконавчої влади та комплекс правових норм, що регламентують організаційну структуру системи органів виконавчої влади та процеси її діяльності та розвитку; практичні засоби за допомогою яких органи державної влади здійснюють вплив на суспільство, виробництво та будь-яку систему задля досягнення поставлених цілей [3, с. 988];

Отже, механізм державного управління є «інструментом» імплементації виконавчої влади держави та являє собою логічний взаємозв'язок відповідних елементів, процесів та закономірностей, через які суб'єкт державного управління визначає потреби, інтереси та цілі суспільства в управляючих діях, закріплює їх у відповідних управлінських рішеннях та діях, задля практичної імплементації у дійсність, зважаючи на відповідну державну політику [4, с. 11].

Список використаних джерел:

1. Карпа М. І. Методи управління кадровими процесами у контексті становлення публічної служби в Україні. Ефективність державного управління. 2013. Вип. 37. С. 354-362. URL: <http://nbuv.gov.ua/49> (дата звернення 17.12.2020).
2. Гусейнов Мохлат Йолчу Огли. Поняття механізму державного управління в сфері соціально-економічного і промислового розвитку. Наукові праці МАУП. 2013. № 4(39). С. 49–52.
3. Сизоненко О. В. Теоретичні підходи до формування механізмів державного управління сталим розвитком територій. Молодий вчений. 2018. № 11(2). С. 987-992. URL: <http://nbuv.gov.ua/14> (дата звернення 17.12.2020).

4. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления [текст]. Курс лекций.: Омега-Л, 2005. 584 с.

5. Малиновський В. Я. Державне управління: навчальний посібник. вид. 2-ге, доп. та перероб. Київ: Атіка, 2003. 576 с.

Грицишен Д.О.
доктор економічних наук, професор,
професор кафедри економічної безпеки,
публічного управління та адміністрування,
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир, Україна

СКЛАДОВІ МЕТОДОЛОГІЇ ФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ КРИМІНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ЗАПОБІГАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЕКОНОМІЧНІЙ ЗЛОЧИННОСТІ

Питання формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності є не новим як для науки державного управління так і для права. Це обумовлено в першу чергу тим, що економічні злочини мають давню історію. Зарубіжна дослідниця Александрова І.А. за даного приводу вказує, що «Зрозуміло, кримінальна політика існувала вже в самих ранніх державах, бо, на наш погляд, де право, там і політика, одне неможливо без другого. І очевидно, основний мотив, яким керувався законодавець – суб'єкт політики, було залякування, за скоєний злочин. Початковий задум суб'єкта кримінальної був простий. Як дбайливий господар піклується про порядок у домі, так і держава бореться з брудом у вигляді злочинності. Турбота верховної влади про ефективність державного управління сформувала антикорупційну кримінальну політику. За нашим припущенням цей різновид кримінальної політики сформувалася раніше кримінальної політики щодо протидії економічній злочинності. На нашу думку, що феномен економічної злочинності і відповідно певна стратегія протидії їй склалися тільки в буржуазному суспільстві» [1].

В цілому варто наголосити що для науки про державне управління державна кримінальна політика в сфері запобігання та протидії економічній злочинності буде актуальна завжди, а в

сучасних умовах є вкрай актуальною для України в контексті забезпечення національної безпеки.

«Організація ефективної системи попередження злочинності у сфері економіки є однією з найактуальніших соціальних проблем сучасності, вирішення якої для багатьох країн світу є надзвичайно важливою і складною справою. Особливо це стосується країн з перехідною трансформаційною економікою, до яких належить і Україна. Як зазначив президент Академії правових наук України В. Я. Тацій на засіданні Координаційного комітету по боротьбі з корупцією і організованою злочинністю 26 листопада 2001 р., “злочинність у сфері економічних відносин слід визнати за поліпроблемне явище, що виявляє собою чи не головне випробування для України як самостійної, незалежної та суверенної молодшої держави”. Проблема ця настільки складна, що величезна кількість різноманітних кримінологічних досліджень і практичних заходів, які були проведені у ХХ сторіччі для її вирішення, дали маловтішені результати. Рівень злочинності у сфері економіки впродовж ХХ сторіччя рік у рік зростав в усіх країнах світу незалежно від ступеню економічного розвитку, а наприкінці його досяг транснаціональних масштабів і став загрожувати національній і міжнародній безпеці багатьох країн світу. Через зміни соціально-економічних умов вона постійно трансформується в нові види і форми, видозмінюються і засоби вчинення цих злочинів. Все це обумовлює постійну необхідність продовження досліджень з цієї проблематики і пошуків найбільш ефективних заходів протидії» [2].

В більшій мірі ситуацію з економічною злочинністю можна пояснити тим, що економічні інтереси особи, групи осіб, суспільства завжди йдуть попереду економічним інтересам держави. «виявлення генезису економічних інтересів держави і суспільства дозволяє стверджувати, що зміна економічних інтересів суспільства здійснюється більш швидкими темпами, ніж економічні інтереси держави.

Стабільність економічних інтересів держави пояснюється соціальними і політичними функціями держави, наявністю постійних зовнішніх і внутрішніх загроз економічній безпеці» [3, с. 86].

Відповідно до ідентифікованих властивостей державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності є можливість визначити складові методології її формування, а саме:

- ідентифікація та виявлення симптомів проблеми в суспільному житті щодо економічної злочинності та їх впливу на національну безпеку;

- визначення стейкхолдерів та ідентифікація їх інтересів щодо запобігання та протидії економічній злочинності;

- обґрунтування змісту кримінальної політики як системи та як процесу запобігання та протидії економічній злочинності;

- формування об'єктно-предметного полі державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- визначення мети та завдань державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- обґрунтування напрямів формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- визначення суб'єктів формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- визначення об'єктів державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- встановлення взаємозв'язків із іншими видами державної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- обґрунтування методів та принципів державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності;

- встановлення механізмів державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Запропонований нами методологічні положення формування та реалізації державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності має комплексний характер, адже: по-перше, враховує усі рівні методології державного управління; по-друге, враховує особливості найбільш поширеніших економічних злочинів в Україні, що становлять загрозу національним інтересам; по-третє, визначає усю сукупність суб'єктів реалізації політики; по-четверте, дозволяє врахувати особливості інших видів державної політики. Варто зауважити, що реалізація зазначених методологічних положень на практиці не означає безкомпромисність виділених нами положень, а навпаки, окремі із них можуть втрати свою актуальність, або ж зміна соціально-економічне середовище зумовить потребу в розширенні запропонованих методологічних положень державної кримінальної політики в сфері запобігання та протидії економічній злочинності.

Список використаних джерел:

1. Александрова І.А. Сучасна кримінальна політика по забезпеченню економічної безпеки і протидії корупції : дис. ... д-ра юр. Наук : 12.00.08/ Нижній Новгород, 2015. С. 48

2. Боротьба зі злочинністю у сфері підприємницької діяльності (кримінально-правові, кримінологічні, кримінально-процесуальні та криміналістичні проблеми): Монографія.Х.: Право. 2001. С. 186-210 (в співавторстві).

3. Никитов И.Н. Экономические интересы: противоречия и согласования на разных уровнях. дис. на соискание уч. степени канд. экон. наук. спец.: 08.00.01 – экономическая теория. Кострома. 2004. 160 с.

Дрига Д.А.
аспірант,
Міжнародна академія управління персоналом
м. Київ, Україна

ДЕЯКІ АКТУАЛІЗОВАНІ ПІДХОДИ ДО ОЦІНКИ КЛАСИФІКАЦІЇ ЗАГРОЗ У ІНФОРМАЦІЙНІЙ БЕЗПЕЦІ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Проблема безпеки та захищеності відносин, які пов'язані з нагромадженням, поширенням, фільтруванням та застосуванням інформації є окремим об'єктом наукових суперечок.

На протязі останніх років було сформовано та закріплено поняття «інформаційна безпека», під яким мають на увазі відповідальне зберігання життєво вагомих інтересів людей, населення та країни, за допомогою якого перешкоджається спричиненню шкоди завдяки: неповноті, несвоєчасності, недостовірності інформації котра застосовується, шкідлива інформаційна маніпуляція, шкідливі результати використання інформаційних технологій, незаконне поширення, застосування та порушення повноти, приватності та загальнодоступності інформації [1].

Як компонент національної захищеності інформаційна безпека згідно з актуальним розвиненням її теорії в загальному виді базується на таких опорних складових: державні інтереси – небезпека – захист [2]. Якраз загрози становища безпеки суспільних взаємовідносин є вагомою частиною розвитку забезпечення інформаційної безпеки.

Доктрина інформаційної безпеки України формулює головні існуючі та можливі ризики інформаційної безпеки України, сортуючи їх за галузями функціонування людини, країни та народу, конкретніше: у галузі міжнародних відносин, галузі урядової безпеки, військової, внутрішньої політики, також в гуманітарній, екологічній та соціальній галузі [3].

У постанові Законодавства України « Про Положення про

технічний захист інформації в Україні» на даний момент не має чіткої систематизації небезпек, але в ньому міститься інформація щодо можливих шляхів здійснення небезпек. Якраз вони дають змогу уявити або окреслити можливі небезпеки, котрі можуть відноситися до інформаційних відносин. У цьому положенні йдеться про те, що загрози мають змогу виконуватися:

- Спеціалізовані канали, котрі містять радіотехнічні, акустичні, хімічні, оптичні канали, а також канали побічних електромагнітних випромінювань та наводок;

- Незаконним підходом, за допомогою приєднання до приладів та ліній зв'язку, замаскуватись під реального користувача, використання підробних гаджетів, або програм та внесення комп'ютерних вірусів, підкорення заходів безпеки задля отримання бажаної інформації чи подання невірної інформації;

- Канали спеціалізованого тиску за допомогою створення попереджень чи полів задля того, щоб зруйнувати систему безпеки або порушити повноцінність інформації [4].

У положенні Законодавства України «Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах» йдеться про те, що для гарантування безпеки інформації в системі утворюється загальний механізм захисту інформації, котра спрямована на захист інформації від:

- Незаконного використання інформації, зокрема за допомогою застосування вірусів;

- Втрати інформації за допомогою технічних каналів, до котрих відносяться канали які створюються за допомогою впливу фізичних методів під час застосування способів обробки інформації;

- Особливого контролю над засобами обробки інформації, котрий виконується за допомогою дії фізичних сигналів, в результаті чого може бути порушена суцільність та незаконне блокування [5].

Кожна наведена систематизація в певній мірі є досить

умовною тому, що:

– В залежності від цілі та способів наукового розуміння може відбуватися за різноманітними причинами;

– Має не об'єктивний характер, іншими словами в залежності від особи, що її виконує, та його можливості відрізняти показники предмета систематизації.

Варто акцентувати увагу на теоретико-прикладному значенні систематизації інформаційної безпеки. Вона зумовлена необхідністю внутрішньо-логічної класифікації цієї системи, та здійснює 2 головні ролі – аналітичну і евристичну. Евристична роль зводиться до того, щоб забезпечувати пошук, знаходити реальні небезпеки, їх курс, аналізування комплексності деяких груп, які відносяться до різних суб'єктів і об'єктів безпеки, умов простору та часу. Аналітична роль зводиться до того, щоб винаходити методи аналізу цих небезпек, обґрунтування її правдоподібності, знаходження шляхів їх протидії.

Список використаних джерел

1. Максименко Ю.Є. Теоретико-правові засади забезпечення інформаційної безпеки України, 2007 р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://visnyk-krp.kpi.ua/article/view/35970>

2. Олійник О.В. Організаційно-правові засади захисту інформаційних ресурсів України, 2006 р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://irbis-nbuv.gov.ua/ASUA/0007935>

3. Доктрина інформаційної безпеки України, документ 47/2017, від 25 лютого 2017 року. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.president.gov.ua/documents/472017-21374>

4. Про положення про технічний захист інформації в Україні, документ 1229/99, поточна редакція від 04.05.2008 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1229/99#Text>

5. Про затвердження Правил забезпечення захисту

інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах, документ 373-2006, чинний, поточна редакція від 13.10.2011 - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/373-2006-%D0%BF#Text>

Кірашук Р.П.

слухач магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я,
*Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

СТИЛІ КЕРІВНИЦТВА ТА РОЛЬ І МІСЦЕ КЕРІВНИКА В УПРАВЛІННІ ЗАКЛАДОМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

В системі охорони здоров'я ключове й важливе місце та роль належить медичному працівнику, тому управління розвитком персоналу є головним пріоритетним завданням менеджменту в системі охорони здоров'я. Перед діючою системою охорони здоров'я постає нелегке завдання адаптації до ринкових умов господарювання шляхом системної перебудови та вдосконалення механізмів її державного регулювання, а головне, реалізації концепції інтегрованого розвитку і управління медичними кадрами, саме від них і залежить виконання завдань системи.

Важливим завданням керівника медичної установи є забезпечення ефективного управління ресурсами та отримання необхідних результатів медичної діяльності. Для цього необхідно зібрати потрібні дані, надати їх кінцевому користувачу (лікарям, завідуючому відділенням, медичним сестрам, адміністраторам) та інформувати їх про реальні альтернативні шляхи надання медичної допомоги [1].

Найважчим завданням керівника є поєднання інтересів лікарів і установи. Це потребує використання нових моделей взаємодії у відносинах «лікар – організація», залучення до управління медичним закладом більшої кількості лікарів. Без їх участі важко вирішувати проблеми підвищення якості медичних послуг, здійснення стратегічного планування та використання ресурсів. Стиль керівництва – це спосіб, система методів впливу керівника на підлеглих. Це один з

найважливіших чинників ефективної роботи установи, повної реалізації потенційних можливостей людей в колективі. З особою керівника в більшості пов'язано стиль керівництва, як індивідуальний спосіб здійснення управлінської діяльності. Стиль управління формується під впливом стосунків між керівником та колективом в процесі прийняття та реалізації управлінських рішень, індивідуальних особливостей та переваг керівника.

Найбільш розповсюдженими є наступні три стилі керівництва: авторитарний; ліберальний; демократичний[2]. Стилем управління того чи іншого керівника можна вважати впорядковану сукупність робочих, практичних прийомів його поведінки і відносин з підлеглими в процесі управління, під яким розуміються розробка, прийняття рішень, організація їх виконання і контроль діяльності. У стилі управління знаходять вияв концептуальні засади керівника, риси його особистості, досвід, світогляд, кругозір, характер. Це так би мовити ділові манери, професійна грамотність. У стилі управління відображаються і поєднуються професійні, організаційні, ідейно-політичні, моральні та інші якості керівника [3].

В основі діяльності великих систем охорони здоров'я полягають сотні непростих рішень, які щодня приймають тисячі людей і від яких залежить життя пацієнтів. Командно-адміністративний підхід управління непридатний до використання у таких складних та невизначених умовах: керівництво не може відповідати за оперативне прийняття рішень в кожному конкретному випадку. Успішні моделі, згідно яких розподіляються функції управління, дозволяють приймати ефективні рішення на місцевому рівні у відповідності до загальних цілей та стандартів установи, уникаючи при цьому зайвої бюрократії та втручання з боку вищого керівництва. Найбільш успішні медичні установи розглядають усіх своїх співробітників – як потенційних лідерів у галузі своєї діяльності.

Основною метою управління в медичному закладі є зниження людських втрат в результаті захворюваності,

інвалідності та смертності. Особливого значення набуває необхідність підвищення ефективності діяльності установ охорони здоров'я, для чого потрібно впровадити нові форми, методи та моделі управління всіма складовими медичного закладу. Керівники установ прагнуть до мінімізації витрат та виявленню фінансових резервів. До основних засобів досягнення цієї мети відноситься удосконалення методів організації та управління закладом охорони здоров'я, багатосторонній статистичний та фінансовий контроль, оптимізація лікувального процесу. Стиль керівництва медичною установою в більшості залежить від особливостей стилю організаційної поведінки, як керівника, так і підлеглих. Стиль керівництва в закладі охорони здоров'я може відображати поєднання індивідуальних стильових особливостей у взаємодії “керівник–підлеглий”, що забезпечує їх сумісність та направленість на підвищення ефективності діяльності відділення. Ефективність стилю залежить від особливостей організаційної культури та може проявлятися в різному характері збалансування показників “орієнтація на організаційні завдання” та “керіваність колективом”.

Отже, оптимального поняття стилю управління на всі випадки життя немає. Виходячи з багатофакторності вибору стилю управління, підбір його оптимального варіанту лягає на плечі кожного керівника усіх рівнів ієрархії. Для вирішення даного завдання керівник має мати базову освіту в галузі основ психології управління. Такі знання є запорукою успішного стилю управління для різних ситуацій та можливості гнучкого підходу. Вибір найбільш ефективного стилю дозволить у майбутньому сформувати модель ефективного керівника в закладі охорони здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Ковалів М. В. Основи управління в органах внутрішніх справ України. Львів : Львівський державний ун-т внутр. справ, 2010. 340 с.

2. Лехан В.М., Крячкова Л.В., Борвінко Е.В. Яким повинен бути сучасний управлінець у сфері охорони здоров'я. *Україна. Здоров'я нації*. 2016. № 4 (1). С.139–145.

3. Панчишин Н. Я., Смірнова Н. Я. Оцінка ефективності управління в системі охорони здоров'я. *Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України*. 2012. № 3 (53). С. 57–59.

Кошова С.П.
старший викладач кафедри
управління охороною здоров'я,
*Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОСМІЧНОЇ ГАЛУЗІ

Космічна галузь України є однією з провідних та найбільш конкурентоспроможних у вітчизняній економіці, вона концентрує у собі цілу низку високотехнологічних підприємств, які гідно представляють Україну на світовому ринку. Ринок космічних послуг має перспективи з точки зору проривних технологій та інновацій, які дозволять підвищити ефективність виробництва. Проте відсутність оновлення матеріально-технічної бази, призупинений процес введення нових технологій, шалене недофінансування даної галузі, втрата висококваліфікованих кадрів, — призвели до того, що кожне друге підприємство космічної галузі — збиткове, матеріальна база — зношена та не відповідає сучасним потребам виробництва. Слід зазначити, що космічна галузь є капіталомісткою, з низькими термінами окупності нових проектів, що створює певні проблеми в її фінансуванні. Що стосується космічних програм України, то через їх незадовільне фінансування протягом останніх п'яти років (менше 30% запланованого) їх можна назвати програмами не розвитку, а згорання космічної діяльності.

Ракетно-космічна галузь займає особливе місце серед стратегічних наукоємних галузей України. Вона формує імідж України на світовій арені як технологічно розвиненої держави, яка має в своєму арсеналі інтелектуальний потенціал, недоступний багатьом країнам. Україна входить в клуб космічних держав світу, що налічує не більше 10 країн, серед яких США, Японія, КНР Російська Федерація, країни ЄС, Китай, Ізраїль, Індія, Іран, Казахстан та інші. Актуальними є не

лише питання вибору напрямів співробітництва України та інших держав, але й завдання розвитку міжнародної діяльності ракетно-космічної галузі України в більш широкому плані, імплементація міжнародних правових програм, вдосконалення теоретичних концепцій, а також норм сучасного міжнародного космічного права щодо правового забезпечення делімітації повітряного і космічного просторів [1].

Сьогодні перед ракетно-космічною галуззю України стоять два пріоритетні державні завдання: - створення і реалізація космічних та ракетно-космічних проектів відповідно до «Загальнодержавної цільової науково-технічної космічної програми України», орієнтованих на вирішення народно-господарчих завдань та підвищення економічної віддачі від використання космічної продукції (спутникова інформація, що отримується від національних апаратів спостереження за Землею, супутниковий зв'язок, телекомунікаційне віщання, навігаційні послуги, наукові дослідження та експерименти); - створення сучасного ракетного озброєння для потреб Збройних Сил України з орієнтацією на забезпечення окупності вкладених державних інвестицій за рахунок можливого послідуочого його експорту [2].

Вирішення цих завдань з огляду на хронічну нестачу бюджетних коштів та прогнозні дані щодо економічного розвитку держави на найближчу та подальшу перспективу при традиційному підході досить проблематично. Можливим виходом з цієї ситуації є розширення міжнародного комерційного співробітництва організацій і підприємств галузі з іноземними компаніями. Такий підхід, по-перше, відповідає прийнятому зовнішньополітичному курсу (відповідно до нової Стратегії національної безпеки України – пункт 4.2.2 та нової Воєнної доктрини України – розділ 4, пункт 23, абзац 8, де одним з пріоритетних напрямів підготовки держави в сфері оборони визначено «...створення наукоємної високотехнологічної продукції військового та подвійного призначення з урахуванням необхідності забезпечення раціонального балансу між міжнародною кооперацією,

експортом озброєнь та державним оборонним замовленням...») [2]. По-друге, розширення міжнародної співпраці забезпечить зменшення бюджетного навантаження на країну при виконанні вітчизняних і міжнародних проектів. Досвід створення ракетно-космічних комплексів у міжнародній кооперації.

Враховуючи світові тенденції розвитку ракетно-космічної сфери та обмежені можливості державного бюджету України, доцільно вжити наступні заходи з активізації міжнародної діяльності галузі та підвищення її конкурентоспроможності. За основу державної політики України в сфері ракетно-космічної діяльності прийняти розширення міжнародної співпраці з провідними космічними та ракетобудівними компаніями світу та виконання першочергових економічно доцільних національних проектів в межах можливого фінансового забезпечення.

Забезпечити модернізацію наявної та підготовку і створення нової технологічної, експериментально-промислової і виробничої бази галузі. Забезпечити своєчасне надходження коштів, передбачених держбюджетом, недопущення зменшення реального фінансування, а також безперервність фінансування, виключивши практику надходження коштів наприкінці року. Забезпечувати державну підтримку виконанню міжнародних ракетно-космічних проектів шляхом надання державних гарантій під необхідні інвестиції. Передбачити збільшення державних замовлень до вищих спеціалізованих навчальних закладів за спеціальностями ракетно-космічного спрямування.

Список використаних джерел:

1. Горбулін В.П. Майбутнє країни — в руках інженерів *Газета "2000"* [Електронний ресурс]. 2017. № 49 (845). С. 6-7. Режим доступу: https://www.2000.ua/modules/pages/files/49845F8F14FdekabrjaF2017Fg_723005_1.pdf

2. Закон України про космічну діяльність 5 грудня 1996 року зі змінами та доповненнями. *Верховна рада України.*

Офіц. Вид. Київ: Парламентське видавництво.1996. № 503/96ФВР. 249 с.

3. Горбулін В.П. Космічна галузь України: пріоритетні напрями діяльності в нових умовах. *Стратегічні пріоритети. Сер.: Політика.* 2016. № 1. С. 5-12.

Криничко Л.Р.
кандидат медичних наук,
здобувач кафедри економічної безпеки,
публічного управління та адміністрування,
Державний університет «Житомирська політехніка»
м. Житомир, Україна

АНАЛІЗ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНІ

Система охорони здоров'я України є досить мінливою до реформ галузю державного управління. Це обумовлено тим, що охорона здоров'я є складовою соціальної політики держави, та завжди знаходить на перетині соціальних інтересів більшості членів суспільства.

Багато вітчизняних вчених, що працювали в таких галузях науки як: медицина, економіка, право, соціологія, державне управління, піднімали питання реформування системи охорони здоров'я та наслідків реформ, що були здійсненні в Україні. З метою їх оцінки розглянемо погляд вчених та проаналізуємо найбільш важливі сучасні стратегії та програми реформування системи охорони здоров'я в Україні.

Вітчизняні дослідники В.М. Лехан, Л.В. Крячкова, М.І. Заярський зазначають, що «в усіх пострадянських країнах, включаючи й Україну, в системах охорони здоров'я розпочалися перетворення, які стосувалися реорганізації організації, фінансування та надання медичних послуг. В дослідженні Європейського регіонального бюро ВООЗ та Європейської обсерваторії по системах і політиці охорони здоров'я було проаналізовано процеси перетворень, які відбувалися протягом двох десятиліть в системах охорони здоров'я 12 пострадянських країн (Вірменії, Азербайджані Білорусі, Грузії, Казахстані, Киргизстані, Республіці Молдова, Російській Федерації, Таджикистані, Туркменістані, Україні та Узбекистані), і

встановлено, що трансформації відбувалися в усіх країнах, однак темпи, змістовне наповнення і результативність змін в охороні здоров'я різних країн істотно відрізнялися» [1, с. 5]. В цілому погоджуючи із вченими наведемо їхні підходи щодо реформування системи охорони здоров'я в Україні за наступними етапами: 1) 1991–2000 рр. – в перше десятиріччя після проголошення незалежності реформи в системі охорони практично не проводилися, 2) 2000–2010 рр. – визначення основних напрямків та механізмів реформування СОЗ; 3) 2010–2013 рр. – проведення масштабної реформи СОЗ в пілотних регіонах 4) з 2014 р. і до теперішнього часу – комплексне реформування системи охорони здоров'я – розпочався після певної паузи, яка була обумовлена необхідністю вироблення новим урядом підходів до реформування галузі.

Зазначений підхід до періодизації реформування системи охорони здоров'я країни вказує, що реформи зачіпали наступні складові даної сфери державного управління:

- організацію медичної допомоги через: розмежування первинної та вторинної медичної допомоги; маршрутизація пацієнтів; розробка гарантованого державою пакету медичної допомоги; впровадження системи забезпечення ліками; формування стаціонарозамінюючих форм надання медичної допомоги та інше;

- організація управління закладами охорони здоров'я: автоматизація постачальників медичної допомоги; впровадження оплати праці за обсяги та якість роботи; стратегічної закупівлі медичних послуг на договірних засадах;

- фінансування системи охорони здоров'я: запровадження нових методів фінансування; впровадження страхової медицини; цільове фінансування охорони здоров'я з державного бюджету у вигляді медичної субвенції;

- регулювання системи охорони здоров'я через систему державного регулювання цін на лікарські засоби.

Барзилович А.Д. [2] пропонує виділяти 4-ри етапи реформування системи охорони здоров'я в незалежній Україні, за кожен із яких виділяє сукупність нормативно-правових актів та дає характеристику. Варто зазначити, що періодизація реформ значно відрізняється від запропонованої авторами вище. Зокрема, автор визначає такі напрями реформування як: реформування первинної медико-санітарної допомоги; автоматизація постачальників медичної допомоги; запровадження соціального медичного страхування; стандартизація та акредитація медичних закладів.

Таким чином, кожен етап реформування системи охорони здоров'я характеризується змінами в наступних складових:

- економічна – визначають напрями фінансування державної системи охорони здоров'я та формування системи оплати приватних медичних послуг, зокрема страхування;

- соціальна – визначається напрями розвитку соціальної політики в сфері охорони здоров'я та формування напрямів надання медичної допомоги усім верствам населення, незалежно від соціального статусу, місця проживання і так далі;

- правова – напрями правового регулювання функціонування державних закладів охорони здоров'я та ринку приватної медицини за усіма галузями медицини;

- організаційна – визначає порядок надання медичної допомоги на усіх рівнях (первинна, вторинна, третинна) та напрями організації системи фінансування медицини.

Кринична І.П. досліджуючи історичні аспекти реформування системи охорони здоров'я в Україні виділяє наступні етапи: 1) 1991-1994 рр. – переорієнтація; 2) 1995-1998 рр. – перехідний; 3) з 1999 р. – умовно-ринковий. В цілому характеризуючи зазначений період автор робить наступні висновки: «За роки незалежності України значно скоротилося державне фінансування безплатної для

населення медичної допомоги. Розрахунок динаміки цін за різними видами витрат ОЗ свідчить, що обсяг державного фінансування з 1991 по 2001 р. зменшився на 2/3. Це дало підстави окремим авторам і політичним діячам для звинувачень уряду держави у неспроможності вирішувати соціальні питання. Однак справедливо зазначити, що безкоштовність медичної допомоги в СРСР мала обмежений характер, тому» що багато провідних медичних технологій або не застосовувалися, або були доступні лише певній категорії населення» [3, с. 21].

В більшій мірі автор визначав не особливості реформ а їх наслідки й відповідно стан системи охорони здоров'я в певному періоді.

За результатами проведеного дослідження нами визначенні етапи реформування системи охорони здоров'я в Україні, які виділяють вітчизняними вченими, а також з'ясовано напрями, які ними пропонуються для удосконалення. В цілому вважаємо, що для реалізації ефективних системи охорони здоров'я потрібно на державному рівні визначити стратегічні напрями розвитку досліджуваної галузі з обмеженням впливу політичних змін. Це дозволить забезпечити в повній мірі реалізації стратегії та уникнути фрагментарних реформ.

Список використаних джерел:

1. Лехан В.М., Крячкова Л.В., Заярський М.І. Аналіз реформ охорони здоров'я в Україні: від здобуття незалежності до сучасності. Україна. Здоров'я нації. 2018. № 4 (52). С. 5-11.

2. Барзилович А.Д. Реформування системи охорони здоров'я в Україні: стратегічні аспекти. Інвестиції: практика та досвід. 2020. № 2. С. 134-140.

3. Кринична І.П. Обґрунтування необхідності проведення реформування системи охорони здоров'я в Україні: історичний аспект. Аспекти публічного управління. 2015. № 3 (17). С. 19-26.

Оганян А.А.
слухач магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я,
*Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

ПРАВОВЕ УПРАВЛІННЯ РЕФОРМУВАННЯМ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В КРАЇНАХ ЦЕНТРАЛЬНОЇ - СХІДНОЇ ЄВРОПИ ТА СНД: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

В сучасних умовах, коли планету сколихнула пандемія COVID19, в центрі уваги опинилася світова медицина, а саме неспроможність ефективної її боротьби із невідомою хворобою. Незважаючи на високий рівень медицини окремих розвинених країн, боротьба із пандемією не була в достатній мірі ефективною. Ми не можемо стверджувати, однак припустимо, що одним із факторів не достатньо підготовленої медицини в Європі є досить давнє її реформування, яке у розвинених країнах центральної Європи відбулось на початку 90х, в деяких країнах східної Європи на початку 2000-х років, а в Україні, медична система взагалі знаходиться на етапі реформування (фактично за стандартами реформи 90-х років) [1].

Головним запитанням, окрім змісту самих медичних реформ було, звісно їх правове регулювання. Так, якщо у країнах центральної Європи, медична система є чимось більш незалежним від державних процесів, то у країнах східної Європи, зокрема колишніх членів Радянського Союзу, спостерігається значний вплив ролі держави на процес реформування медичної системи [1].

У численних законодавчих та підзаконних нормативно-правових актах і базується законодавча основа системи охорони здоров'я, будь якої країни. Правові норми, що містяться в таких актах регулюють суспільні відносини, які складаються у сфері надання медичної допомоги й охорони

здоров'я як окремої особи, так і певної групи осіб (наприклад працівників підприємства чи якоїсь окремої сфери – водіїв транспортних засобів, шахтарів, державних службовців та ін.) чи населення (села, міста, району, області, країни) загалом.

Найбільш розвиненою системою охорони здоров'я серед європейських країн вважається Німеччина. Мабуть, одним із головних досягнень у Німеччині є впровадження системи обов'язкового медичного страхування, яка вперше ввела і оформила медичне страхування співробітників від нещасного випадку на виробництві. Від самого початку, реформа медичного страхування була відокремленою від інститутів держави, таким чином, працівники самі сплачували за себе страхові внески.

Загалом, початок більш масштабного соціального страхування із залученням федеративних коштів відбулося ще у 1880 році. У 1883 році започатковується страхування по інвалідності та старості, у відповідності з яким, працівник, який отримував заробітну плату менше встановленого тарифу, зобов'язаний був застрахуватися. При цьому фонди формувались ще і за рахунок відрахувань роботодавців [2]. Вище зазначена система, отримала назву «бісмарська» (зокрема і через те, що запропонував дану систему вперше Отто фон Бісмарк).

Після Другої світової війни країни східної Європи та країни СНД перебували під впливом соціалістичного політичного режиму. На основі політичних правил міжнародної політики, майже у всіх країнах, які перебували під впливом Радянського Союзу переважала система охорони здоров'я, що повністю контролювалась державою, тобто система Семашко. В наслідок уніфікованої структури та відсутності оплати за медичні послуги, спостерігалось поступове (в деяких країнах ледь не до краху) зниження показників розвитку медичної допомоги, відсутність мотивації щодо якості надання медичної допомоги, низький рівень заробітної платні медичних працівників. Через розпад Радянського Союзу, майже всі (окрім Німеччини) досліджувані

нами системи охорони здоров'я перейняли досвід системи охорони здоров'я Бісмарка та його модель соціального страхування. Як в Естонії, Словенії так і Болгарії вона опирається на трьох законах: Закон медичного страхування, Закон про лікувальні заклади та Закон про контролюючі органи медичного функціонування. Кожна країна використовує власний понятійно-категоріальний апарат, однак суть нормативно-законодавчої бази це не змінює.

Не зважаючи на високу популярність моделі Бісмарка, існує думка, що вона досить застаріла для сучасних реалій. Оскільки, модель медичного страхування розрахована на випадки гострих станів ушкодження здоров'я, які були актуальні у 19 – 20 столітті. Однак, сучасні реалії клінічної картини захворюваності сучасності свідчать про перевагу хронічних захворювань. Відтак, страхування в сфері медичному може в майбутньому стати не так актуальним, що в свою чергу, може спровокувати глобальне реформування системи охорони здоров'я на законодавчому рівні у світі.

Список використаних джерел:

1. Бит-Шабо И.В. Правовой анализ роли страховых медицинских организаций в системе обязательного медицинского страхования некоторых стран: финансовый аспект / И.В. Бит-Шабо, А.А. Малышева // Журнал юридических исследований. - 2017. - Т. 2. - № 2. - С. 64-78

2. Руководство по разработке стратегий обеспечения качества и безопасности с позиции систем здравоохранения / Европейское региональное бюро Всемирной организации здравоохранения. – 2008. – 86 с.

Оганян Х.А.

слухачка магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я,
*Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

САНІТАРНО-ЕПІДЕМІЧНЕ БЛАГОПОЛУЧЧЯ НАСЕЛЕННЯ ЯК ЧИННИК НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Оскільки у всьому світі забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення вважається основною цільовою функцією системи охорони здоров'я. У багатьох країнах імплементовані та функціонують програми забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя населення, котрі закладені в основу національної політики в галузі охорони здоров'я, яка впливає на розвиток медичної галузі, і залежить від багатьох складових, а саме: якість управління, організація процесу надання медичної допомоги та його ресурсного забезпечення, імплементация новітніх технологій та їх застосування, визначення медичних стандартів та інші.

За останні роки накопичено чималий досвід реформ у сфері національної безпеки задля забезпечення санітарно-епідемічного благополуччя, створено законодавчу базу, сформовано нову структуру органів її захисту. Тим не менш динаміка розвитку сучасної української держави і громадянського суспільства, процеси, що протікають у світовому співтоваристві, породжують безліч нових загроз національній безпеці, які повинні знайти адекватне організаційно-правове рішення в адміністративно-політичній та медичній сфері державного управління. Нагромаджений потенціал викликів національній безпеці здобув такого ступеня, за якого без формування та імплементации послідовної системної державної політики для протекції національних

потреб населення та відповідних механізмів її імплементації, які на порядку денному можуть постати квестією стосовно екзистенції України як цілісної та суверенної держави [1, с. 13].

Загальновідомо, що безпека являється такими кондиціями, в яких знаходиться інтегрована система, коли ефект зовнішніх чинників та внутрішніх факторів не підштовхує до перебігу справ, що вбачаються негативними по співвідношенню до даної інтегрованої системи у конгруенції до наявних, на даному етапі вимог, знань та розумінь. Гарантією асекурації санітарно-епідемічного благополуччя населення являється держане санітарно-епідеміологічне нормування як діяльність з формування науково обґрунтованих санітарних норм, правил і гігієнічних нормативів, їх затвердженням, введенням в чинність тощо.

Санітарні правила встановлюють вимоги до планування та забудови населених пунктів, проектування, будівництва, обладнання, утримання і діяльності організацій, спрямовані на забезпечення безпечних для здоров'я людей умов, а також до проведення санітарно-гігієнічних і протиепідемічних заходів; вимоги до чинників середовища проживання людини, які надають або можуть мати несприятливий вплив на його організм, а також умови, що усувають, зменшують або обмежують такий вплив; критерії та вимоги до безпеки для людини об'єктів середовища її проживання, умов життєдіяльності, продовольчої сировини і харчових продуктів, питної води, виробів, що застосовуються для виробництва, упаковки, зберігання, транспортування, продажу та інших способів відчуження продовольчої сировини і харчових продуктів та їх використання, умов їх розробки, доставки на виробництво, виробництва і торгового обороту, безпеки послуг, що надаються в сфері торгівлі продовольчою сировиною та харчовими продуктами, а також критерії до безпеки продукції виробничо-технічного призначення і товарів для особистого користування; допустимі рівні ризику можливого погіршення здоров'я у зв'язку з несприятливим впливом на організм людини факторів середовища його

проживання і умов життєдіяльності; вимоги до харчової продовольчої сировини і харчових продуктів [5].

Станом на сьогодні, у світу відбулося та відбувається стрімке поширення гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 (далі – COVID-19), що обумовлює санітарно-епідемічну ситуацію в державі. Високий відсоток летальних випадків та відсутність дієвих медичних засобів для профілактики і лікування цієї хвороби, сприяли об'єднанню держав для подолання пандемії COVID-19 та пошуку найкращих практик для ефективної протидії її поширенню.

В Україні, як і у переважній більшості країн, було запроваджено низку заходів державного та регіонального рівня, спрямовані на стримування поширення COVID-19 та мінімізації смертності від цього захворювання. Утім, від початку запровадження таких заходів, до сьогоднішнього дня не можна стверджувати про перемогу над хворобою та про контроль за її поширенням. Серед дестабілізуючих чинників можна назвати неефективну роботу суб'єктів, діяльність яких безпосередньо пов'язана із забезпеченням карантину в Україні, недосконале національне законодавство та непослідовну політику у сфері охорони здоров'я. Останній дестабілізуючий чинник безпосередньо пов'язаний із відсутністю чітко сформованого вектора продовження медичної реформи в Україні. Про це говорять і фахівці у галузі права, і медичні працівники, і політики, а масові протестні заходи, що проводяться лікарями і середнім медичним персоналом, яскраво свідчать про занепад національної сфери охорони здоров'я [8, с. 14].

Список використаних джерел:

1. Ситник Г. П. Державне управління у сфері національної безпеки (концептуальні та організаційно-правові засади): Підручник. Київ: НАДУ, 2011. 730 с.

2. *Макарова Т. И. Санитарно-эпидемиологическое*

благополучие населения. 2014. URL: <https://elib.bsu.by/bitstream/123456789/109103/1.pdf> (дата звернення 14.12.2020).

3. Логвиненко Б.О. Організаційно-правові недоліки забезпечення поліцією заходів карантину (на прикладі запобігання поширенню COVID-19).: Матеріали регіонального круглого столу (м. Дніпро, 19.06. 2020). ДДУВС, 2020.

Острик М.І.

слухач магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я,
*Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л.Шупика,
м. Київ, Україна*

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПЕНСІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ В УКРАЇНІ

Ефективне реформування пенсійної системи виступає однією із базових основ забезпечення економічної стабільності в державі. Від того на скільки коректно організована пенсійна система в країні залежить не лише економічний добробут населення, а й стан економіки загалом. Окрім того, вимоги до ефективності системи пенсійного забезпечення такі як фінансова стійкість, надійність, соціальна справедливість та достатність виростають в стократному розмірі в країнах, у яких третина і більше населення пенсійного віку. До таких країн відноситься й Україна. Закономірним є той факт, що процес формування вітчизняної пенсійної системи розпочався із прийняттям Україною незалежності у 1990 році. Першим законодавчим актом, з якого й розпочався цей процес виступав Закон України «Про пенсійне забезпечення військовослужбовців» [1, с. 61]. Цим законом передбачалось створення Пенсійного фонду України, а також визначення порядку акумуляції коштів до нього та механізмів їх подальшого розподілу. Проте, демографічна криза тих років, в результаті якої на одного працюючого припадало двоє пенсіонерів спричинили значний дефіцит коштів у Пенсійному фонді, й як наслідок, обвал діючої системи пенсійного забезпечення. Подальшу хронологію реформування пенсійної системи відстежимо за допомогою табл.1.

Етапи реформування системи пенсійного забезпечення в Україні

Роки	Законодавчий акт	Основний зміст документу
2003	Закон України «Про загальнообов'язкове пенсійне страхування» Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення»	Запровадження трьох рівнів пенсійного страхування: солідарний, накопичувальний та недержавний
2011	Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи»	Підвищення пенсійного віку для жінок, а також страхового стажу.
2017	Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій»	Збільшення розмірів мінімальної пенсії та її перерахунок відповідно до збільшення середньої заробітної плати
2020	Постанова Кабінету міністрів України №251 «Деякі питання підвищення пенсійних виплат і надання соціальної підтримки окремим категоріям населення у 2020 році»	Встановлення компенсаційних виплат особам, яким виповнилось більше 80 років, виплата одноразової грошової допомоги окремим категоріям населення, перерахунок пенсії відповідно до коефіцієнта збільшення середньої зарплати

Джерело: складено автором на основі [2-5]

Таким чином, із наведеної таблиці можемо побачити, що становлення пенсійної системи України відбувалось в декілька етапів. На кожному із них приймалися радикальні рішення для

забезпечення ефективності пенсійної система. Проте на практиці всі реформи, які запроваджувались були надієвими і не принесли бажаного результату. Так, зараз в Україні найбільш поширеною є солідарна система пенсійного забезпечення, а такі рівні як накопичувальна та недержавна реалізовані надто мало або й взагалі не запроваджені.

Окрім того, заходи по підвищенню рівня пенсійних виплат, також були низько ефективними, що можна підтвердити із наступних даних. Таким чином, в результаті даного наукового дослідження встановлено, що від успішності функціонування пенсійної системи залежить задоволення базових потреб людей, які досягнули пенсійного віку, а також розвиток економіки загалом. На практиці система пенсійного забезпечення може організовуватись за солідарним, накопичувальним та недержавним типом. Хоча в Україні законодавчо закріплені всі три види, діючим є лише солідарне пенсійне забезпечення. Основна його суть полягає у тому, що акумулюються кошти зараз на зараз, тобто від працюючих громадян у вигляді сплати ЄСВ, з подальшим його спрямуванням на виплату пенсій. У світі дану систему вже давно замінили на накопичувальну та недержавну. Це пов'язано з рядом проблем, які притаманні саме солідарній системі пенсійного забезпечення. Щодо України, то ключовими проблемами, які виникають внаслідок використання даного виду забезпечення є: постійний дефіцит коштів у головного їх розпорядника – Пенсійного фонду, який частково перекривається лише за рахунок збільшення податкових внесків від роботодавців; прогнозоване зростання кількості пенсіонерів найближчими роками поруч із низьким рівнем народжуваності; низький рівень пенсійних виплат; відсутність дієвого механізму індексації пенсій, тощо.

Для вирішення проблеми, вже неодноразово відбувались спроби запровадження накопичувального пенсійного забезпечення. Остання така спроба припадає на кінець 2019 – початок 2020 року, коли до розгляду подався законопроект №2683 «Про загальнообов'язкове накопичувальне пенсійне

забезпечення». Згідно даного законопроекту пропонується запровадити декілька програм пенсійного забезпечення і надати змогу людям самостійно обирати її. У пояснювальній записці до даного законопроекту відображений розрахунок прогнозованих показників, які можна буде отримати вже в найближчі 30 років. Зокрема, розраховано, що до 2050 року чисельність платників внесків знизить орієнтовно на 40%.

Список використаних джерел:

1. Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. Гідне пенсійне забезпечення. URL: <https://www.kmu.gov.ua/diyalnist/reformi/rozvitok-lyudskogo-kapitalu/pensijna-reforma> (дата звернення 20.12.2020).

2. Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо підвищення пенсій» Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2017, № 40-41, ст.383) // Верховна Рада України. Офіційний сайт. Нормативні акти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2148-19#Text> (дата звернення 20.12.2020).

3. Закон України «Про загальнообов'язкове пенсійне страхування» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, №№ 49-51, ст. 376) // Верховна Рада України. Офіційний сайт. Нормативні акти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1058-15#Text> (дата звернення 20.12.2020).

4. Закон України «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2012, № 12-13, ст.82) // Верховна Рада України. Офіційний сайт. Нормативні акти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3668-17#Text> (дата звернення 20.12.2020).

5. Закон України «Про недержавне пенсійне забезпечення» (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2003, № 47-48, ст.372) // Верховна Рада України. Офіційний сайт. Нормативні акти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1057-15#Text> (дата звернення 20.12.2020).

Панченко Г.О.

доцент кафедри публічного управління та регіоналістики,
*Одеський регіональний інститут державного управління
Національної академії державного управління при
Президентові України.
м. Одеса, Україна*

ЕТИЧНІ СТАНДАРТИ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ

Формування нової системи публічного управління значною мірою залежить від формування нового типу публічного службовця. Одним з найголовніших завдань з боку держави є розробка норм і вимог сучасної етики публічного службовця. На сучасному етапі подальшого розвитку системи публічного управління в Україні роль етичних норм і правил поведінки публічних службовців є вагомими чинниками, що повинні забезпечувати належну роботу органів публічної влади, адже уміння успішно взаємодіяти із колегами, громадянами, застосовуючи етичні стандарти під час виконання своїх посадових обов'язків, є одним з найважливіших чинників, що дозволить досягти значних успіхів у повсякденній службовій діяльності і, зрештою – стане запорукою у вибудові успішної службової кар'єри.

Слід констатувати той факт, що для сучасної системи публічного управління характерна проблема суттєвого відставання етики публічного службовців від міжнародних стандартів, хоча саме дотримання етичних норм при здійсненні службової діяльності є запорукою вчинення обґрунтованих та неупереджених дій для прийняття справедливих та об'єктивних управлінських рішень. Саме тому послідовна політика врегулювання професійної етики публічної служби є одним із дієвих заходів протидії корупції на публічній службі та формування професійного апарату публічних службовців і, як

наслідок – реальним шляхом удосконалення всієї системи публічного управління.

Актуальність впровадження етичних стандартів у систему публічного управління підтверджується такими чинниками:

- наявністю підвищених «ризиків» у діяльності публічного службовця;

- неможливістю регулювання усіх суспільних відносин лише за допомогою права та традицій;

- демократизацією сучасного українського суспільства [1, с. 3]

Проблеми моральності публічної служби актуалізуються і в зв'язку із необхідністю подолання негативного іміджу публічної служби, і з потребами гармонізації відносин публічних службовців і громадян, а також – взаємодії публічних службовців усередині своєї соціально-професійної групи.

Таким чином, важливість аналізу етики публічних службовців як об'єкта державного регулювання, етичні норми і формування механізмів етичного регулювання пов'язане з такими сучасними проблемами, які гостро постають перед системою публічного управління в Україні, а саме: корупція серед публічних службовців, значний відсоток недовіри населення до діяльності органів публічної влади. Тому саме моральні стандарти поведінки публічних службовців стають основним фактором, що саме і визначає якість і ефективність системи публічного управління.

Проблемою впровадження та підтримки етичних стандартів переймалися і як науковці, так і управлінці-практики, намагаючи вводити певні стандарти поведінки у систему управління країною. Новий поштовх для розробки етики державного управління дало ХХ ст. Інституціоналізація етики державної служби стимулювала науковий пошук і підживлювалася теоретичними розробками насамперед західних науковців. Так, на початку ХХ ст. була широко відома «Пам'ятка правил поведінки співробітників установи», у якій, зокрема, говорилося: «ми проводимо на роботі кращу частину свого життя. Потрібно ж навчитися працювати так, щоб робота

була легка і щоб вона була постійною життєвою школою» [2]. А 70-ті роки ХХ ст. дослідники навіть назвали «етичною декадою» в історичному розвитку вивчення та практики державної адміністрації. У незалежній Україні проблеми етики державного управління викликають більш широкий дослідницький інтерес тільки починаючи з кінця 90-х рр. ХХ ст. І нині ця тема каталізує у світі широкий науковий пошук у публічному управлінні, етиці, політології, філософії, соціології, психології тощо. «Ера етики» в публічному управлінні продовжується і до сьогодні [3, с. 65].

Етичні стандарти в системі публічного управління – це конкретні вказівки щодо того, як мають діяти публічні службовці, щоб їх поведінка відповідала їх суспільно-правовому статусу. У системі публічного управління фіксують стандарти:

- поведінки у взаємодіях та спілкуванні з громадянами, представниками релігійних та громадських об'єднань, ЗМІ;
- ставлення до професійних обов'язків;
- внутрішньо-службової поведінки – поведінки у стосунках з керівниками, колегами, підлеглими;
- участі в об'єднаннях та політичної або іншої неупередженості;
- ділових відносин публічних службовців з представниками інших гілок влади, іноземними делегаціями;
- управління конфліктом інтересів;
- антикорупційного поведіння;
- поведіння з конфіденційною, службовою інформацією;
- прав співробітників;
- службових викриттів тощо [4, С. 45].

Важливо, що етичні стандарти базуються на основних принципах етики публічного службовця: пріоритет інтересів, політична нейтральність, неупередженість, компетентність і ефективність, нерозголошення інформації [5]. Таким чином, виділення особливих професійно-етичних настанов, в яких загально-людські принципи моралі конкретизуються відносно

тієї чи іншої спеціалізованої діяльності у певні етичні стандарти, що зумовлено низкою факторів:

1) публічні управлінці посідають специфічне місце в суспільстві;

2) у професійній діяльності публічних управлінців складаються особливі відносини на різних рівнях комунікації;

3) підвищені моральні вимоги в публічному управлінні зумовлені доступом до значних матеріальних цінностей та людських ресурсів; безпосереднім впливом на життя конкретних людей.

Саме зазначені вище чинники призводять до виникнення особливих етичних стандартів у системі публічного управління, заснованих на професіоналізації публічної служби, що є стійкою тенденцією розвитку сучасної системи публічного управління.

Отже, система етичних стандартів характеризує й оцінює поведінку публічного службовця з точки зору загальноприйнятих суспільних і, насамперед, загальнолюдських моральних цінностей, принципів і норм, їх дотримання дає змогу публічному службовцю гідно (бездоганно) виконувати свій професійний і громадянський обов'язок.

Список використаних джерел:

1. Василевська Т. Е. Етика державних службовців і запобігання конфлікту інтересів : навч.-метод. матеріали. К.: НАДУ, 2013. 76 с.

2. Гапєєв Л., Мацокін А. Етика поведінки держслужбовців: основні принципи та протиріччя. *Держслужбовець*. 2016. № 3. URL::<https://i.factor.ua/ukr/journals/ds/2016/march/issue3/article16293>. (дата звернення: 24.12.2020.)

3. Виховання доброчесності та зниження ризиків корупції: навч. посіб. К.: НУОУ ім. Івана Черняхівського, 2018. 252 с.

4. Публічна служба: системна парадигма: кол. моногр. / за заг. ред. С. М. Серьогіна. Дніпро: ДРІДУ НАДУ, 2017. 263 с.
5. Про запобігання корупції: Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>. (дата звернення: 25.12.2020.)

Романенко Є.О.

доктор наук з державного управління, професор,
Заслужений юрист України, проректор,
Міжрегіональна академія управління персоналом
м. Київ, Україна

ОПИТУВАННЯ ГРОМАДСЬКОЇ ДУМКИ ПІД ЧАС ВИБОРІВ

Розвиток громадянського суспільства передбачає налагодження зв'язків між органами державної влади та громадськістю. Опитування громадської думки є важливим етапом та одним із найкращих способів налагодження такої взаємодії. За допомогою опитування громадської думки можливо дослідити суспільні настрої щодо певного кола питань, спроектувати відповідні управлінські рішення, визначити позитивні та негативні явища конкретної проблеми. Депутати ВР з фракції "Слуга народу" пропонують надати ЦВК функції проведення опитувань громадської думки. «Турборежим» ввімкнули першого ж дня роботи нової сесії — у вівторок 1 вересня буквально за 20 хвилин до початку пленарного засідання, коли парламентський комітет з питань організації державної влади, місцевого самоврядування, регіонального розвитку та містобудування вже завершував свою роботу, голова партії «Слуга народу» Олександр Корнієнко вніс з голосу пропозицію наділити Центральну виборчу комісію повноваженнями проводити опитування громадської думки в день виборів. Раніше члени комітету ознайомлені з нею не були, поправку Корнієнко пропонував до обговорюваного комітетом законопроєкту №3971 про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення окремих виборчих процедур і мотивував її необхідність... ситуацією з COVID-19 [1]. У результаті, рішення прийняли десятьма голосами, вісім членів комітету утрималися. Однак наступного дня, у результаті обговорення, за вилучення пропозиції Корнієнка із законопроєкту №3971

проголосували 16 членів комітету (один був проти, і один утримався).

Здавалося б, тему закрито. Але ні 3 вересня, о 9 ранку відбудеться ще одне засідання - після бурхливої дискусії комітет так і не підтримав ідею наділення ЦВК повноваженнями проводити соціопитування в день виборів. Не вистачило одного голосу. Однак ініціатори сумнівних законодавчих нововведень здаватися не збиралися. І того самого дня, 3 вересня, у Верховній Раді було зареєстровано новий законопроект — №4043 «Про внесення змін до Закону України «Про Центральну виборчу комісію» щодо опитувань громадської думки» авторства Ключка та Корнієнка [2]. На 4 вересня, знову було призначене засідання комітету з питань державної влади — четверте за четвертий день роботи сесії. Після чого засідання комітету яке відбулося о 12 годині дня прямо в кулуарах будівлі законопроект, який проштовхується Банковою, набрав мінімально необхідні 14 голосів.

У пояснювальній записці йдеться про те, що цим законопроектом пропонується внести зміни до Закону України «Про Центральну виборчу комісію». Передбачається надання ЦВК повноважень забезпечувати організацію підготовки і проведення опитування громадської думки, якщо уряд вирішить провести таке опитування.

При цьому пропонується встановити коло питань, які не можуть бути включені до соціопитування. Зокрема, йдеться про питання, які стосуються тимчасово окупованих територій, виборів на цих територіях, економічної взаємодії з тимчасово окупованими територіями, порядку управління такими територіями, а також питання амністії та взаємодії з державою, визнаною Верховною радою державою-агресором або державою-окупантом.

Законопроект передбачає, що опитування проводиться в день голосування на загальнодержавних або місцевих виборах на всій території України або в окремих її місцевостях.

Органи державної влади та місцевого самоврядування

сприяють ЦВК у підготовці та проведенні опитування.

Порядок матеріально-технічного та фінансового забезпечення опитування встановлює КМУ. Матеріально-технічне та фінансове забезпечення опитування здійснюється за рахунок держбюджету та інших джерел, не заборонених законом.

Результати опитування оприлюднюються на сайті ЦВК не пізніше ніж на 5-й день від дня їх узагальнення [2].

Опитування громадської думки є найпоширенішим у соціології методом збирання первинної інформації, що ґрунтується на зверненні до окремого індивіда чи групи з питаннями, спрямованими на розкриття змісту досліджуваної проблеми. За допомогою опитування одержують як фактичну інформацію, так і відомості про думки, оцінки й потреби опитуваних. Джерелом інформації є усні чи письмові висловлювання респондентів про стан громадської думки та суспільної свідомості, об'єктивних явищ та процесів. Дослідження громадської думки здійснюється соціологами на наукових засадах з використанням спеціальних методик, які забезпечують репрезентативність результатів опитування. Адже громадська думка є дієвим важелем впливу на суспільне та політичне життя демократичної держави, а результати соціологічних опитувань слугують своєрідним інструментом її вимірювання.

Оглядовий аналіз зарубіжного досвіду дозволяє зробити висновок, що опитування громадської думки здійснюється саме соціологами і за ініціативою приватних суб'єктів, які замовляють та оплачують його проведення. При цьому, правова регламентація соціологічних опитувань громадської думки, має місце лише у разі їх проведення під час виборчого процесу, для дослідження електоральних настроїв суспільства, а в решті випадків вона регулюється корпоративними нормами соціологічної спільноти.¹

---

¹ URL: <https://cedem.org.ua/analytics/zamovnyky-opytuvannya/?fbclid=IwAR1noX59yQSNiCo00Cy405ZZSAWbnea-07vCo6K-PaYEdq-9gWm7BoIRwJ8>

Разом з тим, у зарубіжній державно-правовій практиці є приклади здійснення «опитування громадської думки», зокрема, на місцевому рівні, які ініціюються органами місцевого самоврядування. Наприклад, відповідно до ст. 31 Федерального Закону РФ «Про загальні принципи організації місцевого самоврядування у Російській Федерації» від 6 жовтня 2003 року² до форм безпосереднього здійснення населенням місцевого самоврядування віднесено опитування громадян. Згідно зі ст. 31 згаданого закону опитування громадян проводиться на території всього муніципального утворення або його частини для з'ясування думки населення та її врахування при прийнятті рішень органами місцевого самоврядування та державної влади. При цьому, результати опитування мають рекомендаційний характер [2].

Головного науково-експертного управління ВР озвучило ряд причин за якими воно не підтримує прийняття законопроекту. Головні з них будуть показані нижче.

Відповідно до положень поданого законопроекту опитування громадської думки здійснюється за ініціативою держави (за рішенням Кабінету Міністрів України) та організовується і проводиться державою (в особі ЦВК) (нова ст. 23-1 Закону). Аналіз чинного законодавства України дозволяє дійти висновку, що у ньому не передбачено існування та відповідно відсутнє правове регулювання інституту опитування громадської думки, зокрема, й опитування, яке ініціюється та проводиться державою в особі її органів. Крім того, відповідно до Закону України «Про Кабінет Міністрів України» Уряд не наділений компетенцією призначати опитування громадської думки. Щодо правового регулювання соціологічних опитувань громадської думки, то діяльність соціологів регламентується на засадах саморегулювання за допомогою корпоративних норм, які закріплені у Кодексі професійної етики соціолога, що затверджений з'їздом соціологів України (за винятком окремих приписів ВКУ, які

---

² URL: <http://docs.cntd.ru/document/901876063>

стосуються оприлюднення інформації про опитування громадської думки з виборчих питань).

Зокрема, незрозуміло: які суб'єкти мають право брати участь у такому опитуванні (громадяни України чи будь-які особи, що перебувають на території України); з якого віку особи можуть брати участь в опитуванні; які суб'єкти і за якою саме процедурою безпосередньо проводять опитування громадської думки (можна лише здогадуватись, що така функція буде надана дільничним виборчим комісіям, адже опитування проводиться в день виборів); в який спосіб відбувається опитування (методом інтерв'ю на виборчих дільницях у день голосування чи методом анкетування); які вимоги висуваються до формулювання запитань, що виносяться на опитування громадської думки. Нарешті абсолютно незрозуміло, яке юридичне значення мають результати опитування для органів державної влади; чи є його результати обов'язковими для врахування.

Виходячи з положень проекту, порядок, забезпечення організації і проведення опитування громадської думки встановлюється ЦВК (нові ч. 1, ч. 2 ст. 23-1 Закону). Проте наведений припис не узгоджується з основними завданнями ЦВК, якими, відповідно до ст. 1 Закону є організація підготовки і проведення виборів, всеукраїнського і місцевих референдумів.

У зв'язку із з'ясуванням питання щодо можливої компетенції ЦВК слід зазначити, що існування ЦВК передбачено нормами Основного Закону України. Зокрема, відповідно до п. 21 ч. 1 ст. 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить «призначення на посади та звільнення з посад членів Центральної виборчої комісії за поданням Президента України». Будь-яких інших приписів чи згадок про ЦВК, зокрема, щодо кола її повноважень, Конституція України не містить.

Законодавчі ініціативи щодо перегляду повноважень ЦВК та їх розширення, на наш погляд, повинні впливати з конституційної назви цього органу, історично обумовленої

мети його утворення та завдань, покладених на нього ст. 1 Закону.

Положення проекту, як вже зазначалось вище, не дають уявлення про те, в якому вигляді існуватиме інститут опитування громадської думки, регулювання якого повністю віднесено до повноважень ЦВК і відповідно буде регламентуватися підзаконними актами. Разом з тим, враховуючи, що опитування має відбуватись у день загальнодержавних або місцевих виборів, організувати, проводити та визначати його порядок уповноважується ЦВК, а у процесі опитування передбачається використання норм ВКУ, виникає обґрунтована думка, що процедура опитування громадської думки буде реалізовуватись за аналогією з виборчою процедурою.

У зв'язку з цим слід наголосити, що організація процедури опитування у порядку, визначеному підзаконним нормативно-правовим актом за аналогією з виборчим процесом, проведення опитування органами, які уповноважені проводити вибори, на наш погляд, є вкрай сумнівним та небезпечним за умов абсолютної правової невизначеності щодо ключових питань організації опитування та його юридичних наслідків. Адже наведені чинники здатні ввести в оману громадян, які беруть участь в опитуванні та можуть призвести до маніпуляцій громадською думкою, оскільки громадянами таке опитування може сприйматись як референдум.

Отже, у разі визнання доцільним впровадження в законодавство України інституту опитування громадської думки за ініціативою держави необхідно чітко відмежувати цей інститут від інституту референдуму та детально врегулювати процедуру його проведення у нормах закону.

У пояснювальній записці до законопроекту зазначається, що «на момент внесення проект Закону не потребує додаткових витрат з Державного бюджету України». У зв'язку з наведеним слід зазначити, що реалізація законопроекту, навіть за умов використання організаційних можливостей органів, які задіяні у виборчому процесі, очевидно, потребуватиме додаткового

фінансування. Тому відповідно до ч. 3 ст. 91 Регламенту Верховної Ради України «у разі внесення законопроекту, проекту іншого акта, прийняття якого призведе до зміни показників бюджету (надходжень бюджету та/або витрат бюджету), суб'єкт права законодавчої ініціативи зобов'язаний додати фінансово-економічне обґрунтування (включаючи відповідні розрахунки)» [2].

Президент України Володимир Зеленський запропонував провести в день місцевих виборів, 25 жовтня, всенародне опитування. За словами гаранта, українцям поставлять п'ять питань, які населення "обговорює на вулиці, на кухні і в інтернеті". Глава держави не розповів, про що будуть ці питання, але підкреслив - право народу на власну думку "священно" і не вимагає "благословення від політиків". Ініціатива викликала жваву дискусію в суспільстві. Він нагадав про свою передвиборну програму, в якій одним з центральних пунктів було народовладдя за допомогою референдумів.

Однак, на сьогоднішній день в українському законодавстві немає такого поняття як "референдум" або "всенародне опитування", ці поняття в Україні нормативно не врегульовані. Так, в 2018 році Конституційний суд України визнав не конституційним Закон «Про всеукраїнський референдум». Рішення у справі № 4-р/2018 було винесено 26 квітня 2018 року. Конституційний Суд зазначає, що законопроект № 6278 не було розглянуто на засіданні відповідного комітету ВР та не було обговорено на пленарному засіданні перед голосуванням за нього. Також КСУ встановив, що ухвалення Закону здійснювалося з порушенням конституційної вимоги щодо особистого голосування народними депутатами. КСУ звертає увагу, що Закон встановлює порядок внесення змін до Конституції шляхом «всеукраїнського референдуму за народною ініціативою», незважаючи на те, що відповідний порядок безпосередньо встановлено нормами статей розділу XIII Основного закону. Конституційні процедури внесення змін до Конституції передбачають обов'язкову участь у цьому процесі ВР. 18

червня цього року Верховна Рада прийняла в першому читанні законопроект "Про народовладдя через всеукраїнський референдум", поданий Зеленським, однак у другому читанні ініціативу парламентарі досі не підтримали. Тобто закону, що регулює дане питання, на сьогодні в Україні все ще немає.

Втім, на 25 жовтня йдеться про всенародне опитуванні. Воно прописане в окремому законопроекті, який група народних депутатів з фракції "Слуга народу" зареєструвала в Раді 3 вересня цього року [2; 5; 6; 7; 8; 9]. Як зазначив сам президент в своєму відеозверненні - зараз парламент тільки готується закріпити цей важливий механізм на законодавчому рівні. Тобто такого поняття як опитування на виборах на сьогодні в українському законодавстві теж не існує, а отже, незрозуміло, на підставі чого Володимир Зеленський зібрався проводити своє опитування: немає жодного документа, що регулює як, хто, коли може проводити такі опитування, хто складає питання, хто рахує голоси і так далі.

Список використаних джерел:

1. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо уточнення окремих виборчих процедур: від 10.08.2020 №3971.

2. Проект Закону про внесення змін до Закону України "Про Центральну виборчу комісію" щодо опитувань громадської думки: від 03.09.2020 №4043.

3. Про всеукраїнський референдум: Закон України від 06.11.2012 N 6278

4. Проект Закону про народовладдя через всеукраїнський референдум: від 09.06.2020 № 3612.

5. Чаплай І.В. Цілі державних комунікативних планів Верховної Ради України за ступенем загальності та точності. *Ефективність державного управління*. 2018. № 1(54). С. 174-184.

6. Чаплай І. В. Методи підвищення операційної ефективності каналів комунікативного впливу громадянського

суспільства. *Аспекти публічного управління*. 2018. Т. 6. – No 1-2. С. 52-57.

7. Чаплай І.В. Генеза формування довіри між органами державної влади та громадськістю в незалежній Україні. *Вісник Національної академії державного управління при Президентові України*. 2017. № 4. С. 5-9.

8. Чаплай І.В. Методологія дослідження комунікативної взаємодії держави та громадськості. *Менеджер. Вісник Донецького державного університету управління*. 2017. № 3 (76). С. 117-122.

9. Romanenko E. Chaplay I. Public administration by the modern information technologies in construction of Ukraine. *Public management*. 2017. №2 (7) – may 2017. P. 172-180.

10. Чаплай І.В. Комунікація в державі та суспільстві: термінознавчі аспекти. *Державне управління: удосконалення та розвиток*. 2017. №1. URL: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=1109>.

Рудакова Л.О.
слухачка магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я,
*Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л.Шупика,
м. Київ, Україна*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Одним з найважливіших напрямків реформи охорони здоров'я є передача влади між державою та регіонами і всередині регіонів – між регіонами і місцевим рівнем. Держава бере участь у моніторингу охорони здоров'я і бере участь у фінансуванні. Це відбувається через недосконалість системи організації охорони здоров'я – асиметрична інформація, зовнішні впливи тощо. Разом з тим, повинен забезпечуватися принцип соціальної справедливості, за яким кожна людина гарантовано повинна отримати мінімальний обсяг медичної допомоги. При цьому, медичне фінансування в системі охорони здоров'я забезпечується місцевими бюджетами, які можуть іноді суперечити політиці оподаткування в частині системи бюджетного фінансування, або через обов'язкове медичне страхування, яке включає роботодавців, внески співробітників і державні внески. Багато країн також передбачають участь споживачів в медичній і фармакологічній допомозі, але приватні витрати складають дуже невелику частку фінансування охорони здоров'я, а плата за користування обмежує попит [1].

На початку реформи раціоналізація витрат на охорону здоров'я була головним завданням постсоціалістичних країн. Як і інші постсоціалістичні країни, українська держава успадкувала варіант державної моделі витрат на фінансування охорони здоров'я Сімашко. При цьому, ця модель давно вийшла з ладу. У багатьох країнах результатом є скорочення

тривалості життя, скорочення капіталовкладень в галузь і, як наслідок, застаріле обладнання, неефективна заробітна плата і зниження якості послуг. Все це призвело до гострої необхідності в медичній реформі [2].

Аналіз досвіду постсоціалістичних країн показує, що рівень розвитку в країнах з розвинутою ринковою економікою обмежений багатьма факторами. Основними з них є: нестача лікарів і відтік кадрів, великі необхідні ресурси, нерозвинена система соціального забезпечення і нездатність забезпечити безпеку галузі, створення координаційних центрів на державному рівні призводить до появи черг на обслуговування, і неможливо підвищити ефективність галузі за рахунок конкуренції, зміни витрат і ціноутворення [3].

У зв'язку з цим, головною метою реформування повинно бути здійснення переходу до системної координації на державному рівні. При цьому, необхідно забезпечити і централізований рівень – від Міністерства охорони здоров'я до Національної системи здоров'я України, і місцевий рівень – від Національної системи здоров'я України до місцевих органів влади. Перший полягає в переході від історичного фінансування лікарень (на основі доступної потужності кожної лікарні) до бюджету лікарні, який в основному заснований на доходах від лікування і інших платежах за послуги, які акумулюються Національною системою здоров'я України. Реалізація цього підходу призведе до необхідності оптимізації витрат лікарнями з метою уникнення дефіциту бюджету. Та, з іншого боку, у разі формування достатнього фонду, можливе розширення послуг для споживачів. Умовами запровадження даного підходу є узгодження дій між Національною службою здоров'я України та власників лікарень в частині політики фінансування. Інший напрям – узгодження дій на місцевому рівні – оптимізація лікарняної мережі, зосередивши увагу на більш професійних послугах і закриття, скорочення або зміну неефективних медичних установ. Цей процес вимагатиме тісної участі керівництва Міністерства охорони здоров'я і місцевої влади, а також участі Національної системи здоров'я

України і координації змін у послугах, що надаються нею від різних постачальників. Якщо управлінський потенціал держави як і раніше слабкий, незалежність платежів та інститутів від Національної системи здоров'я України буде невеликою. Незалежність постачальника збільшує фінансовий ризик через перевитрати бюджету і вимагає від місцевого уряду як власника посилення нагляду і підтримки [4].

Функціонування системи охорони здоров'я, в том числі сучасна форма надання медичної допомоги сільському населенню в нових соціально-економічних умовах недостатньо ефективна. Плануючи медичну допомогу на найближчу і, особливо, довгострокову перспективу, необхідно враховувати інвестиційну привабливість приміських територій. У відносно невеликому замиському населенні найкращим варіантом є поєднання мультидисциплінарних лікарень з клінікою, яка обслуговує доросле населення. При цьому якість медичної допомоги повинна забезпечуватися на всіх етапах та рівнях надання послуг. Під час реформування охорони здоров'я на замських територіях необхідно регулярно проводити опитування пацієнтів відповідно до методики, розробленої в ході цієї роботи, а також соціологічні опитування з медичними працівниками з метою вивчення їх ставлення до реформ. Розробка основних напрямів реформи охорони здоров'я регіону повинна здійснюватися з урахуванням перспектив соціально-економічного розвитку регіону, визначених Генеральним планом та Концепцією регіонального розвитку охорони здоров'я.

Список використаних джерел:

1. Андрусів, У. Я., & Юрченко, Н. Б. (2019). Зарубіжний досвід фінансування систем охорони здоров'я. *Економічний простір*, (150), 20-24.
2. Бойко, С. Г. Європейська модель децентралізації в системі охорони здоров'я: досвід для України. *Ціннісні виміри публічного управління та публічної служби*, 151.

3. Бєлих, А., Пилипчук, А., & Моїсеєва, А. (2018). Реформи в галузі охорони здоров'я в Румунії: Гарвардський основний підхід. *Suchasni ekonomichni doslidzhennja*, 1(1), 51-61.

4. Гройсман В. Децентралізація та створення госпітальних округів підвищать якість роботи закладів охорони здоров'я в Україні [Електронний ресурс] <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/ru>

Салата І.В.

слухачка магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я,
*Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Проблематика підготовки кадрів для системи охорони здоров'я охоплює декілька взаємопов'язаних площин: реформування системи охорони здоров'я, реформування системи освіти, зміна принципів надання медико-санітарної допомоги, впровадження страхової медицини тощо. Вказані аспекти зумовлюють необхідність багатовекторного підходу до удосконалення існуючої системи підготовки кадрів, які повинні відповідати вимогам національної системи охорони здоров'я та сучасним світовим стандартам. Водночас підготовки професійних, компетентних фахівців якісно нового рівня неможлива без зміни підходів до організаційно-правового регулювання системи охорони здоров'я. На національному рівні протягом багатьох років практиками й науковцями піднімалося питання щодо розробки національної стратегії підготовки кадрових ресурсів системи охорони здоров'я. Особливо гостро дане питання постало після ратифікації Україною Угоди про асоціацію, яка дала новий поштовх змінам у національному законодавстві у всіх сферах. У 2014 році Міністерство охорони здоров'я (МОЗ) України ініціювало напрацювання Національної стратегії реформування системи охорони здоров'я. В її основу покладено якісно нові підходи до медичної галузі, а головною метою реформування став ефективний розвиток послуг системи охорони здоров'я. На базі Стратегії МОЗ також розробило Концепцію реформування фінансування

системи охорони здоров'я та інші законопроекти, які визначають подальший розвиток української медицини.

Забезпечення здоров'я та добробуту нації суттєво залежить від кадрового потенціалу системи охорони здоров'я, тому доцільно зупинитися детальніше на відповідності кадрів потребам населення України, а також прийнятності та якості послуг, які вони надають.

За формулюванням Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) працівники системи охорони здоров'я можуть бути визначені як «усі люди, які беруть участь у діях, основною метою яких є зміцнення здоров'я». Ці ресурси поєднують клінічний персонал (лікарі, медсестри, фармацевти, стоматологи), а також управлінський та допоміжний персонал (не надають безпосередньо медичні послуги, але є важливими для роботи систем охорони здоров'я, наприклад, менеджери, водії швидкої допомоги, бухгалтери) [1; 2]. Аналогічний підхід покладений в основу дослідження кадрових ресурсів системи охорони здоров'я (КРОЗ) в рамках проекту USAID «Підтримка реформи охорони здоров'я» [3].

У наукових дослідженнях кадрове забезпечення розглядається як поліфункціональне поняття у межах кадрової політики певної галузі та охоплює правові, організаційні, змістові, діяльнісні компоненти системи базової фахової підготовки спеціалістів галузі за відповідними напрямками, системи післядипломної освіти, підвищення кваліфікації як умов перманентного удосконалення фахової компетенції працівників [4].

Глобальна стратегія Всесвітньої організації охорони здоров'я (ВООЗ) до 2030 р. визначає такі ключові пріоритети щодо кадрових ресурсів системи охорони здоров'я [5]: посилення якості підготовки через впровадження практик з доведеною ефективністю; забезпечення універсального доступу громадян до медичних послуг та зміцнення систем охорони здоров'я на всіх рівнях; забезпечення планування підготовки з урахуванням наявних і майбутніх потреб населення, усунення дефіциту кадрів та покращення їх

розподілу; зміцнення інститутів у сфері охорони здоров'я на різних рівнях для ефективного управління кадрами; формування ефективної системи даних щодо кадрових ресурсів для моніторингу та оцінки національних і регіональних стратегій [3; 5]. Очевидно, що реалізація таких ключових цілей неможлива без належного організаційно-правового забезпечення, яке в даному контексті доцільно розглядати як сукупність методів, засобів та нормативних документів, що регулюють й організують розробку, впровадження та функціонування системи підготовки медичних кадрів.

Належна підготовка медичних кадрів здоров'я тісно пов'язана з реформами системи охорони, які відбуваються в Україні. Основним документом, який визначає мету, напрямки, принципи, перспективи підготовки кадрів для системи охорони здоров'я на найближчу перспективу є Стратегія розвитку медичної освіти в Україні. Розроблений План заходів з її реалізації та конкретизовані завдання сприятимуть підвищенню якості медичної освіти, її ефективному фінансуванню та управлінню, сприятимуть розвитку академічної культури та поглибленню наукових досліджень. Більшість нормативних документів, які впроваджено в контексті реформування системи охорони в цілому та медичної освіти зокрема, виносяться на громадське обговорення, проводиться їх детальне аналітичне дослідження та обґрунтування, вивчається міжнародний досвід, враховуються думки фахових експертів.

Список використаних джерел:

1. Human Resources for Health. 2009. URL: <https://www.who.int/hrh/tong/en/>

2. The world health report 2006 – Working together for health. Geneva, World Health Organization, 2006. URL: <http://www.who.int/whr/2006/en/index.html>.

3. Кадрові ресурси системи охорони здоров'я в Україні. Ситуаційний аналіз / Д. Богдан, А. Бойко, А. Василькова та ін.

Проект USAID «Підтримка реформи охорони здоров'я». Київ, 2019. 133 с.

4.Радиш Я. Ф.; Гасюк Л. Соціальні аспекти кадрового забезпечення фізичної культури і спорту в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. Електронне наукове фахове видання URL: <http://dy.nayka.com.ua/index.php?operation=1&iid=-1483>

5.Global strategy on human resources for health: workforce 2030. World Health Organization 2016. URL: https://www.who.int/hrh/resources/global_stra2030

Тимошенко М.І.
слухач магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я,
*Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Необхідною умовою розвитку суспільства, спільної праці людей для досягнення певних цілей у відповідних сферах та галузях діяльності є управління. Ця діяльність здійснюється людьми – суб'єктами управління і може бути охарактеризована як цілеспрямована сукупність дій, що забезпечують погодження і координацію спільної праці з метою досягнення суспільно значущих цілей та вирішення поставлених завдань [1].

Державне управління як частина державної діяльності має своїм основним призначенням здійснення виконавчої влади. Державний характер такого управління полягає в тому, що в його процесі реалізуються завдання, функції та інтереси держави. Для його здійснення створюються спеціальні органи (встановлюються посади), які діють в рамках законів та в межах своїх повноважень [1].

Для розвитку цивілізованих суспільних відносин важливим є формування принципу рівності інтересів держави, суспільства та окремого громадянина. І саме соціально-відповідальна поведінка основних суб'єктів суспільства, зокрема як державні і місцеві органи влади та громадяни, є гарантією сталого розвитку держави та покращенням якості життя громадян. Державне управління здійснюється відповідно до принципів, закріплених Конституцією України. Зокрема, відповідно до статті 19 Конституції України органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи зобов'язані діяти лише на підставах, в межах повноважень та у

спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Із змісту зазначеної норми випливає принцип відповідальності органів виконавчої влади, їх посадових осіб, за доручену справу перед людиною і державою.

Відповідальність – це свідоме ставлення особи до вимог суспільства, своїх обов'язків, норм і цінностей властивих певному соціальному середовищу, усвідомлення суті та значення своєї діяльності, її наслідків для суспільства, певної соціальної групи або конкретної особи.

Одним із різновидів соціальної відповідальності є юридична відповідальність, проблеми реалізації якої не втрачають своєї актуальності й на сьогодні. Юридична відповідальність – це вид соціальної відповідальності, що полягає в застосуванні державою до правопорушника певних заходів примусу, передбачених санкціями правових норм. Наслідком юридичної відповідальності є втрата особою благ особистого, організаційного і майнового характеру за вчинене правопорушення. Змістом юридичної відповідальності є держаний примус.

Юридичній відповідальності притаманні такі ознаки: а) настає лише за вчинене правопорушення (дія чи бездіяльність) у разі встановлення складу правопорушення. Суб'єктом юридичної відповідальності може бути лише особа (фізична або юридична), винна в порушенні правових норм. Статтею 61 Конституції України визначено, що ніхто не може бути двічі притягнений до юридичної відповідальності одного виду за одне й те саме правопорушення [2]; б) несе негативні юридичні наслідки для правопорушника, що полягає в обов'язку особи зазнати певних втрат особистого, майнового або організаційного характеру, відповідно до санкції правової норми; в) здійснюється компетентним державним органом відповідно до наданих повноважень; г) здійснюється у ході правозастосовної діяльності з обов'язковим дотриманням певного процесуального порядку встановленого законом; д) пов'язана з осудом суспільством і державою поведінки правопорушника.

Досліджуючи юридичну відповідальність не можна не зупинитись на її принципах, які визначаються однаково для всіх видів такої відповідальності. Слід зазначити, що принципи юридичної відповідальності це вимоги до неї, які визначають основні засади функціонування, підстави, процедури та гарантії її здійснення. Принципи юридичної відповідальності визначають особливості її застосування, носять системний характер, доповнюють один одного і порушення одного з них спричинить порушення інших.

Не можна оминати увагою функції юридичної відповідальності. Функції юридичної відповідальності це головні напрями юридичного впливу як на порушника, так і на інших осіб з метою захисту правопорядку і виховання суб'єктів права, що скоїли чи можуть скоїти правопорушення [3, с.52]. Функції пов'язані з цілями відповідальності, зумовлені ними і містять засоби їх реалізації [4, с. 386].

Державний службовець у разі виникнення у нього сумніву щодо законності виданого керівником наказу (розпорядження), доручення повинен вимагати його письмового підтвердження, після отримання якого зобов'язаний виконати такий наказ (розпорядження), доручення. Одночасно з виконанням такого наказу (розпорядження), доручення державний службовець зобов'язаний у письмовій формі повідомити про нього керівника вищого рівня або орган вищого рівня.

Список використаних джерел:

1. Адміністративне право України. За редакцією професора Ю. П. Битяка // Харків. Право. 2000 // 2000http://library.nlu.edu.ua/POLN_TEXT/090.html
2. Конституція України від 28 червня 1996 р. // ВВРУ. – 1996 - № 30
3. Основи держави і права / навчальний посібник / за редак. Колодія А.М. і Олійника А.Ю. - Київ.: Либідь, 1997.
4. Загальна теорія держави і права / за ред. Д.ю.н.,

професора, Цвіка М.В. – Харків.: Право, 2009 //
http://library.nlu.edu.ua/2009/TEorijaDerjav_2009.pdf //
(01.11.2020).

Фостікова В.В.

аспірант кафедри державного управління,
Київський національний університет ім. Тараса Шевченка
м. Київ, Україна

КАДРОВА ПОЛІТИКА КРІЗЬ ПРИЗМУ КЛАСИЧНОГО ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

В еволюції кадрової політики в межах класичного публічного адміністрування можна виділити три ключові віхи: період «джентльменів», період «здобутків» та період «заслуг». Д. Розенблум, Р. Кравчук і Р. Клеркін стверджують, що перша віха розпочалася в 1789 році і закінчилася інавгурацією президента Е. Джексона в 1829 році [1]. Ця епоха здебільшого характеризувалася критерієм придатності характеру, який передбачав високий авторитет у громаді, високу добросесність, приналежність до вищого класу та демонстрацію політичної лояльності. Технічна кваліфікація не мала значення, оскільки вважалося, що керівник може навчитися їй на посаді. Пізніше Т. Джефферсон заборонив державним службовцям брати участь у виборах і заявив, що вони повинні бути політично нейтральними. За словами Д. Розенблума та його колег, федеральна служба в той період була чесною та ефективною. Загалом, державне управління персоналом у США у 1789-1829 роках зазнавало значного впливу ідеології домінуючої політичної партії, і остання визначала, якими мають бути державні службовці.

У 1829 році Е. Джексон заявив, що федеральний персонал повинен бути реформований [2]. Він пояснив це рішення тим фактом, що тривалий термін перебування федеральних адміністраторів на посадах віддалив їх від відповідальності за суспільні інтереси, а також вплинув на результати діяльності уряду на користь вищого класу. Тому він встановив максимум чотири роки перебування на посаді федеральних адміністраторів, дозволяючи новому президенту розподіляти «здобутки перемоги». Відповідно, відбулося

незаперечне зниження адміністративних показників, етики та ефективності, а зосередженість на політичній конкуренції зазнала найбільшого дефіциту в цій системі. У той же час, федеральна адміністрація стала більш репрезентативною у контексті соціальних прошарків.

У 1860-х, 1870-х і 1880-х роках на федеральному рівні почала розвиватися прихильність до системи «заслуг». Вона означала відбір державних службовців на основі конкурсного іспиту. Система заслуг була прийнята для реформування попереднього підходу, оскільки спиралася на відкрити конкурсну експертизу при виборі ефективних та компетентних осіб, а також запобігала патронажним призначенням на користь федеральним органам. Більше того, державні адміністратори повинні були представлятися політично нейтральними, а їх компетенція та авторитет впливати з професійних та технічних компетенцій. Що стосується терміну перебування на державній службі, у 1890-х роках державні службовці стали більш захищеними від звільнення. Що ще важливіше, у 1883 році була створена Комісія державної служби (Civil Service Commission) для управління державними кадрами шляхом вироблення правил та розслідування порушень [1].

До 1920 року федеральні кадрові офіцери були менш захоплені патронажем і спрямовували свою енергію на досягнення ефективності. До 1931 року Комісія державної служби була настільки мікроуправлінською агенцією, що ініціювала програму централізації функціонування персоналу під своїм керівництвом. Отже, Комісія відповідала за розробку класифікацій робочих місць, оцінку ефективності та адміністрування пенсій. Однак, ця зміна призвела до того, що Комісія стала рушієм неефективного управління персоналом, оскільки видавала обмежувальні правила, які не відповідали потребам агентств. Саме тому, у 1949 році було видано Акт про класифікацію, який дозволив відомствам нести відповідальність за функції державного персоналу. Відповідно, Комісія перенесла свою увагу з управління на

розробку широкої політики для вдосконалення федеральної кадрової адміністрації.

1978 року Акт про реформу державної служби був визнаний таким, що робить федеральний уряд більш дієвим та ефективним. Реформатори вважали, що в «системі заслуг» заслуг недостатньо, оскільки недостатньо мотивації для винагороди за відмінні результати та відсутні покарання за незадовільну роботу. Реформа підтримувалась політиканством засобами профспілок, груп з громадянських прав та інтересів меншин. Головним досягненням цієї реформи було виділення кількох політичних, правових та управлінських аспектів. Відповідно, було створено кілька нових відомств: Рада захисту системи заслуг (Merit System protection Board) для забезпечення дотримання кадрового законодавства та нормативних актів; Федеральний орган з питань трудових відносин (Federal Labor Relations Authority) для розробки правил щодо обмеження несправедливої практики трудових відносин; Комісія з рівних можливостей для працевлаштування (Equal Employment Opportunity commission) для забезпечення успішного впровадження Акту про рівні можливості для зайнятості. Реформа перемістила управлінську функцію Комісії на Службу управління персоналом, яка відповідала за тестування, навчання, експлуатацію та вихід на пенсію, що вимагало впровадження деяких нових інструментів управління, зокрема, таких як система оцінки ефективності та система оплати праці. У наші дні цей орган виконує нову функцію радника президента з питань політики управління персоналом та несе відповідальність за медичні та пенсійні виплати державним службовцям.

Д. Розенблум, Р. Кравчук та Р. Клеркін зазначають, що федеральна адміністрація персоналу розглядається як зона стихійних лих, оскільки вона централізована, надрегульована і не відповідає потребам федеральних агентств [1]. У 1993 році департамент сільського господарства закликав делегувати та звільнити установи від впливів Служби

управління персоналом та інших органів контролю. Основний акцент робився на децентралізації, завдяки якій кожна установа могла отримати власну систему управління персоналом, адаптовану до організаційних та культурних особливостей. Відповідно, кадровий кабінет державної агенції мав відійти від простого оформлення документів до якості експертних радників. Реформа законодавства щодо національної безпеки у 2002 році забезпечила більшу гнучкість федерального управління персоналом, організувавши функціонування систем, пристосованих до конкретних потреб національної оборони. Відтак, кожна агенція отримала можливість призначати головного директора з управління людським капіталом для нагляду за управлінням персоналом та підняття важливості управління персоналом як головного чинника стратегічного планування та загальних управлінських рішень у кожному агентстві.

Д. Розенблум, Р. Кравчук та Р. Клеркін детально розглядають питання розвитку людських ресурсів у федеральних органах, що пов'язано з еволюцією публічного адміністрування [1]. Зміна ролі публічного людського ресурсу детермінована переходом від традиційного публічного адміністрування до нового публічного менеджмента. П. Інграхам та Н. Рубаї-Баррет стверджують, що державне управління персоналом розглядалося як «державна служба» та «персонал», а не як функція управління серцем. Зокрема, його завдання зводились до таких технічних проблем, як «... відомості заробітної плати, загадкові правила та процедури, а також конкретизація політики та норм для керівників в організації - окремо від управління та окремо від прийняття стратегічних рішень на довгострокову перспективу» [3, с. 2]. Дослідниці стверджують, що публічний HR прагне максимізувати значення ефективності, результативності та економії завдяки практикам набору, відбору, працевлаштування, оплати праці та навчання.

Список використаних джерел:

1. Rosenbloom D., Kravchuk R., Clerkin R. Public Administration: Understanding Management, Politics, and Law in the Public Sector. Boston, MA: McGraw Hill, 2009.

2. Rosenbloom D. Reevaluating Executive-Centered Public Administrative Theory. URL: <https://www.oxfordhandbooks.com/view/10.1093/oxfordhb/9780199238958.001.0001/oxfordhb-9780199238958-e-5>.

3. Ingraham P., Rubaii-Barrett N. Human Resource Management as a Core Dimension of Public Administration. URL: <https://faculty.cbpp.uaa.alaska.edu/afgjp/PADM601%20Fall%202009/FPA-HRM-Article.pdf>.

Хассун Мухамед Абдель Маджет
аспірант,
Міжрегіональна академія управління персоналом
м. Київ, Україна

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ У СФЕРІ ДИПЛОМАТИЧНИХ ВІДНОСИН

У процедурах кадрового забезпечення одним із ключових моментів є мотивація персоналу з метою підвищення рівня ефективності роботи службовців, в тому числі, матеріальна та нематеріальна мотивації. На сьогоднішній день, на мій погляд, кадрова політика та система мотиваційних механізмів державної служби України знаходиться не в найкращому стані та потребують здійснення ґрунтовних змін, зокрема, і у законодавчій базі [1, с. 49].

Основними практичними рекомендаціями щодо вдосконалення кадрового механізму державного регулювання у сфері дипломатичних відносин в Україні є:

– розробити план заходів із глибокої реструктуризації системи закордонних органів публічної влади та внутрішнього апарату дипломатичної служби України та перспективне бачення її роботи, в тому числі, основні кроки її реформування у майбутньому;

– кожному співробітнику дипломатичної служби України після ротації має бути виділено конкретне місце роботи та затверджено план підготовки, підвищення кваліфікації у закладі вищої освіти, зокрема, в питаннях вдосконалення знання мов, поглиблення знань з історії країни майбутнього перебування, теоретичних практичних аспектів та дипломатичних відносин, регіоналістики, політики, країнознавства та економіки відповідної галузі;

– запровадити коротко- та середньотермінове планування кар'єрного зростання працівників, на базі проведення конкурсу

та обов'язкову наявність юридично гарантованих перспектив для підвищення по службі;

– забезпечити обов'язкове та регулярне відвідування регіонів та країн дипломатами, які закріплені за конкретним дипломатичним представництвом з метою підвищення рівня власних аналітичних здібностей та досвіду безпосередньо на робочому місці;

– здійснити централізацію комунікацій та інформаційних технологій з метою досягнення надійного та рівномірного поширення інформації по території усєї країни для надання швидкого доступу до необхідних даних співробітниками дипломатичної служби в реальному часі у будь-якому місці;

– запровадити у закладах вищої освіти необхідного профілю проведення спеціальних тренінгів для отримання нових навиків для співробітників дипломатичної служби України, відповідно до вимог сучасності для розвитку аналітичних навичок, набуття нових компетентностей та кращої підготовки до роботи, що дасть можливість здійснювати дипломатам свою діяльність під час воєнного стану, в процесі економічних реформацій та критичних ситуаціях, де вкрай необхідні дипломатичні навички;

– модернізувати навчальні програми з напрямку «Міжнародні відносини» для переведення уваги від центральних органів публічної влади зовнішніх відносин до конкретних робочих місць і, відповідно, звичайних рядових працівників, із застосуванням технології довгострокового дистанційного навчання з метою отримання необхідних навичок та покращення знання мови безпосередньо за кордоном;

– на постійній основі, запровадити дієву систему тестування співробітників дипломатичної служби для об'єктивного визначення рівня їх підготовки до виконання поставлених завдань та ступеня їх професійної майстерності, використовуючи у відповідних закладах вищої освіти систему підвищення кваліфікації даного персоналу.

Маю зауважити, що, без вагомих змін та здійснення

Маю зауважити, що, без вагомих змін та здійснення кардинальних кроків для вдосконалення багатьох аспектів дипломатичної діяльності, неможливе успішне та ґрунтовне реформування дипломатичної служби України.

Тож, на мій погляд, важливим кроком в процесі удосконалення публічного адміністрування у сфері дипломатичних відносин є запровадження інноваційних механізмів у кожній з основних сфер зовнішніх відносин держави як складової реалізації Програми діяльності Кабінету міністрів України. Це зафіксує стратегічний курс діяльності усіх державних структур та Президента України та має визначати терміни впровадження державної політики, конкретні індикатори її виконання, варіанти співпраці різних органів публічної влади, планові обсяги фінансового забезпечення та необхідних ресурсів [2].

Можна зробити висновок, що запровадження нової функціональної системи управління у сфері дипломатичних відносин вимагає вирішення наступних завдань: структурного реформування апарату Міністерства закордонних справ України, введення нової кадрової політики, застосування нової інформаційної системи, системи управління ресурсами тощо. Тож, робота усіх закордонних дипломатичних представництв України має ґрунтуватись на функціональному принципі та враховувати конкретні особливості дипломатичної діяльності: багато вимірність обов'язків співробітників дипломатичної служби, національні особливості у кожній конкретній країні, функціональний розподіл посадового навантаження тощо.

Також, маю зазначити, що залучення участі громадськості до прийняття рішень та реалізації зовнішньої політики – невід'ємна складова комунікацій та успішного державного регулювання у сфері дипломатичних відносин. Тож, пропоную замінити неефективні у роботі громадські ради при Міністерстві закордонних справ України на консультаційні зустрічі із стейхолдерами: представниками громадських організацій, бізнес-товариств, профспілок тощо.

Отже, на мій погляд, для піднесення вітчизняної

дипломатії на міжнародний рівень необхідні значні зусилля зі сторони органів публічної влади для ґрунтовного оновлення законодавчої бази цього напрямку, активного залучення висококваліфікованих спеціалістів для роботи на дипломатичній службі, сприяння налагодженню діалогу з країнами-учасницями Європейського Союзу та поглиблення міжгалузевих комунікацій між ними тощо.

Список використаних джерел:

1. Палагусинець Р.В. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ В СИСТЕМІ ДИПЛОМАТИЧНИХ СЛУЖБ: КАДРОВА ПОЛІТИКА / Наукові перспективи №3 (3) 2020, С.35-50

2. Zn.ua / А. Веселовський, О. Александров / Українська дипломатія: на шляху до європейських стандартів, січень 2016, <https://zn.ua/ukr/international/ukrayinska-diplomatiya-na-shlyahu-do-yevropeyskih-standartiv-.html>

Шинкарук Т.А.
слухачка магістратури за спеціальністю
«Публічне управління та адміністрування»
кафедри управління охороною здоров'я,
*Національна медична академія
післядипломної освіти імені П.Л.Шупика
м. Київ, Україна*

ПОВНОВАЖЕННЯ ЦЕНТРАЛЬНИХ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ЇХ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ

Важливою ознакою будь-якої держави є державний апарат – система органів державної влади, через діяльність яких здійснюється державна влада, реалізуються функції держави та забезпечується захист її інтересів. Орган державної влади, це організаційно відокремлена і відносно самостійна частина єдиного державного апарату України, засновується на підставі Конституції та Законів України і тим самим уповноважується державою діяти від її імені та за її дорученням.

Статтею 6 Конституції України визначено, що державна влада в Україні здійснюється на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову. Органи законодавчої, виконавчої та судової влади здійснюють свої повноваження у встановлених цією Конституцією межах і відповідно до законів України. Для здійснення виконавчої та розпорядчої діяльності з керівництва господарською, соціальною, культурною та адміністративно-політичною сферами життя суспільства, відповідно до принципу розподілу влад, створюються органи виконавчої влади. До системи органів виконавчої влади відносять, насамперед, Кабінет Міністрів України, що являється вищим органом виконавчої влади, який спрямовує та координує роботу: - центральних органів виконавчої влади (далі – ЦОВВ); - місцевих органів виконавчої влади. У нашому дослідженні ми зупинимося саме на ЦОВВ, їх системі та повноваженнях їх посадових осіб. Організація, повноваження і

порядок діяльності ЦОВВ визначаються Конституцією і законами України [1].

Основним нормативно-правовим актом, що визначає організацію, повноваження та порядок діяльності ЦОВВ є Закон України «Про центральні органи виконавчої влади».

Відповідно до статті 1 названого Закону систему ЦОВВ складають: - міністерства України (далі - міністерства), що є провідними органами у системі ЦОВВ в забезпеченні впровадження державної політики у визначених сферах діяльності; - інші ЦОВВ, що утворюються для виконання окремих функцій з реалізації державної політики як служби, агентства, інспекції, комісії.

Повноваження ЦОВВ поширюються на всю територію держави. Діяльність ЦОВВ ґрунтується на принципах верховенства права, забезпечення дотримання прав і свобод людини і громадянина, безперервності, законності, забезпечення єдності державної політики, відкритості та прозорості, відповідальності.

Міністерства діють за принципом єдиноначальності. Інші ЦОВВ діють за принципом єдиноначальності, якщо інше не передбачено законом [3]. Міністерства та інші ЦОВВ є юридичними особами публічного права. Правові засади діяльності ЦОВВ визначені у статті 3 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади», відповідно до якої міністерства, інші ЦОВВ у своїй діяльності керуються Конституцією України, цим та іншими законами України, указами Президента України та постановами Верховної Ради України, прийнятими відповідно до Конституції та законів України, актами Кабінету Міністрів України, іншими актами законодавства України. Організація, повноваження і порядок діяльності ЦОВВ визначаються Конституцією України, Законом України «Про центральні органи виконавчої влади» та іншими законами України. Положення про ЦОВВ затверджує Кабінет Міністрів України.

Відповідно до статті 7 Закону України «Про центральні органи виконавчої влади» основними завданнями міністерства

як органу, що забезпечує формування та реалізує державну політику в одній чи декількох сферах, є: 1) забезпечення нормативно-правового регулювання; 2) визначення пріоритетних напрямів розвитку; 3) інформування та надання роз'яснень щодо здійснення державної політики; 4) узагальнення практики застосування законодавства, розроблення пропозицій щодо його вдосконалення та внесення в установленому порядку проектів законодавчих актів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України на розгляд Президентів України та Кабінету Міністрів України; 4¹) забезпечення здійснення соціального діалогу на галузевому рівні; 5) здійснення інших завдань, визначених законами України.

Очолює та здійснює керівництво міністерством Міністр. Міністр як член Кабінету Міністрів України здійснює повноваження, визначені Законом України «Про Кабінет Міністрів України», в тому числі щодо спрямування та координації діяльності центральних органів виконавчої влади. Міністр, як член Кабінету Міністрів України, особисто відповідає за розробку і реалізацію державної політики, спрямовує та координує здійснення ЦОВВ заходів з питань, віднесених до його відання; погоджує проекти законів, актів Президента України та Кабінету Міністрів України, що вносяться на розгляд Кабінету Міністрів України, з питань, що належать до сфери діяльності міністерства; подає на розгляд Кабінету Міністрів України проекти законів, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, розробником яких є міністерство; веде переговори і підписує міжнародні договори України відповідно до наданих йому повноважень. Тобто, Міністр, в межах наданих повноважень визначає політичні пріоритети і стратегічні напрями роботи міністерства та шляхи досягнення поставлених цілей. Слід зазначити, що відповідно до частини третьої статті 6 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» посади членів Кабінету Міністрів України, зокрема Міністра, належать до політичних посад, на які не поширюється трудове законодавство та законодавство про державну службу.

Список використаних джерел:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. // ВВРУ. – 1996 - № 30
2. Закон України «Про Кабінет Міністрів України» від 27.02.2014 р. // ВВРУ, 2014, № 13 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/794-18#Text>
3. Закон України «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011 р. // ВВРУ, 2011, № 38 // <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3166-17#Text>

СЕКЦІЯ 2.

МЕДИЦИНА

Ходаківська В.П.

кандидатка фармацевтичних наук
викладачка вищої кваліфікаційної категорії,
Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж
м. Житомир, Україна

Сеньків Н.М.

викладачка I кваліфікаційної категорії,
Житомирський базовий фармацевтичний фаховий коледж
м. Житомир, Україна

РОЛЬ ФАРМАЕКОНОМІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ В ПРАКТИКУ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ РЕЗУЛЬТАТІВ ФАРМАЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ

Складна економічна ситуація, що склалася у вітчизняній системі охорони здоров'я обумовлює необхідність раціонального витрачання ресурсів. Аналізуючи основні тенденції та пріоритети на світовому фармацевтичному ринку, слід відмітити широке розповсюдження конкурентного ціноутворення на ЛЗ, незважаючи на механізми державного регулювання цін.

Слід зазначити, що важливе значення при вивченні ринку лікарських засобів в Україні та світі становлять фармаекономічні дослідження. Адже, їх результати використовуються у практичній діяльності всіх учасників фармацевтичного ринку: виробників лікарських засобів, фармацевтичних фірм, провізорів та лікарів [1]. Досить вагому роль в даних дослідженнях займає фармаекономічна оцінка (ФО), яка в свою чергу є компонентом оцінки медичних

технологій (МТ) та методом ідентифікації, вивчення, порівняння показників клінічної ефективності та прямих медичних витрат (вартості фармакотерапії) у застосуванні МТ з метою прогнозування їх переваг для окремого хворого та системи охорони здоров'я в цілому. Це дозволяє раціоналізувати процес прийняття рішення щодо державного фінансування закупівлі лікарських засобів.

Метод оцінки медичних технологій використовують у більшості країн ЄС. Оцінку проводять окремі експертні органи, кінцева мета яких – знайти найоптимальніший метод лікування через порівняння його клінічної ефективності та вартості і рекомендувати його Міністерству охорони здоров'я (МОЗ). На основі цих експертних висновків МОЗ має обрати найефективніше лікування для окремих захворювань та станів, яким можна охопити якомога більшу кількість пацієнтів.

Для України пріоритетними завданнями є підготовка рекомендацій для Міністерства охорони здоров'я щодо фінансування за державні кошти усіх послуг в системі охорони здоров'я, а саме: визначають, які високовартісні та інноваційні лікарські засоби закуповують за державний кошт, формують перелік лікарських засобів, що підлягають реімбурсації (відшкодуванню вартості), здійснюють оцінку медичних та оперативних процедур для включення до національних і регіональних урядових програм державних закупівель в охороні здоров'я.

До основних методів, що використовуються у ФО медичних технологій в Україні можна віднести:

1) *«вартість–ефективність»* (СЕА) – системний метод порівняння клінічних результатів медичних технологій (МТ) і фінансових витрат на їх виконання з метою визначення їх переваг для окремої людини, системи охорони здоров'я і суспільства в цілому;

2) *«мінімізація вартості»* (СМА) – коли результати лікування оцінюють аналогічно еквівалентно, що дозволяє порівняти витрати для вибору дешевшої альтернативної медичної технології;

3) «*вартість захворювання*» (COI) – розрахунок усіх прямих і непрямих (середніх) витрат на діагностику та лікування захворювання на рівні держави чи регіону з метою визначення структури й тенденцій використання коштів та оптимізації пріоритетів фінансування в охороні здоров'я [2].

Одним зі шляхів вирішення проблеми оптимізації закупівель ЛЗ для закладів охорони здоров'я є раціональне призначення ЛЗ, відібраних спеціалістами на основі оцінки ефективності, безпечності та вартості лікування. Досягнення цієї мети реалізується шляхом використання додаткових методів фармаекономічного аналізу, результатів клініко-економічних досліджень, а саме ABC-, VEN- та частотного аналізу.

Суть ABC-аналізу полягає в розподілі лікарських препаратів за групами (групи А, В, С) відповідно до витрат на їх закупівлю. Даний метод заснований на принципі Парето: «20% зусиль дають 80% результату, а інші 80% зусиль — лише 20% результату», тобто на закупівлю 20% препаратів витрачається до 80% коштів [3, 4,].

Частотний аналіз передбачає ретроспективну оцінку частоти використання ЛЗ та дозволяє оцінити, на які препарати йде основна частка витрат — на масові і дешеві або ті, які рідко використовуються, але більш дорогі [4].

VEN-аналіз проводиться паралельно з ABC-аналізом і дозволяє визначити пріоритетні лікарські препарати відповідно до міжнародної практики їх поділу на життєво важливі (Vitalабо V), необхідні (Essential або E) і другорядні (Non-essential або N).

Отже, використання результатів фармаекономічного аналізу дозволить майбутнім фахівцям фармації не тільки успішно вирішувати різноманітні професійні задачі, але й буде сприяти оптимальному використанню ресурсів, спрямованих на охорону здоров'я населення України, а це, в свою чергу сприятиме підвищенню рівня суспільного здоров'я, збільшенню тривалості життя і поліпшенню його якості.

Список використаних джерел:

1. Фармакоеконіміка : метод. рек. з підготовки до аудиторного контролю якості здобувачів вищої освіти заочної форми навчання спеціальності 7.12020102 «Клінічна фармація» / Л.В. Яковлева [та ін.]. – Х.: НФаУ, 2019. – 68 с.
2. Health care cost, quality and outcomes. ISPOR Terms Book / Ed. M.L. Berger, K. Bingefors, E.C. Hedblom et al. – 2003. – 264 p.
3. Кононенко А.А. Оцінка фармакотерапії хворих на кір в умовах стаціонару методами АВС-, VEN та частотного аналізу / А.А. Кононенко, О.В. Котвіцька // Фармацевтичний журнал.— 2015.— № 6.— С. 3–9.
4. Яковлева Л. В. Клініко-економічний аналіз фармакотерапії хворих на люмбошіалгію/ Л. В. Яковлева, О. Я. Міщенко// Рациональна фармакотерапія.— 2016.— № 2.— С. 19–24

СЕКЦІЯ 3.

ПСИХОЛОГІЯ, ПЕДАГОГІКА, ОСВІТА, ФІЛОСОФІЯ ТА ФІЛОЛОГІЯ

Kvasnytsya I.M.

Teacher at the department of theory and methods of
physical education and sport,
Khmelnytskyi National University
Khmelnytskyi, Ukraine

PROGRAM BASIS OF FORMATION OF PROFESSIONAL MOBILITY AS AN URGENT ISSUE OF PROFESSIONAL TRAINING OF FUTURE COACHES-TEACHERS

Under present-day conditions, the sphere of physical culture and sport is characterized by a constant development, which is stipulated by possibilities of an informational society and new challenges for the sphere of sports regarding population's health protection [1]. To achieve sphere's successful functioning and increase its contribution to county's social and economic development, staff potential plays an important role. At present-day labor market, the demand for future specialist is defined by his formed qualities that are especially demanded on the labor market, namely: creative potential; ability to solve problems, analyze situations, quickly master various innovations in the sphere of future professional activity; strive for professional development.

Thus, the issue of training by institutions of professional education of competitive specialists in physical culture and sport for dynamic changes on the market of physical-culture and sport services is obvious, which proves topicality of formation of their preparedness for professional mobility as an integral quality, and envisages formation of universal activity skills that assure mobility; orientation on innovational activity; assurance of quality training of specialists as a basis for possible learning of a new trade.

Currently, researchers view professional mobility as a personality trait, which allows a person to be socially active, competitive, professionally competent, able to self-develop and update personal activity, change activities; ability to quickly change the type of work, shift to other activities. It manifests itself in the grasp of the system of generalized professional methods and their application for successful implementation of any task [2; 3].

Study of the specifics of training of professionally mobile coaches-teachers in higher educational establishments should be started with analysis of the standard of the first bachelor degree by the specialty 017 Physical culture and sport, that came into effect in 2019. According to the document, the sphere of application of subject skills of future bachelors in physical culture and sport is outlined as follows:

- the object of research and professional activity is the sphere of physical culture and sport;

- objectives of training have been outlined as training of specialists able to solve complicated specialized tasks and practical case, which is characterized by complexity of and vagueness of conditions within professional activity in the sphere of physical culture and sport, or within the process of training;

- theoretical content of the subject sphere - paradigms, concepts, theories of physical culture and sport; social studies and the humanities; pedagogy and psychology; fundamentals of anatomy, physiology, bio-chemistry, hygiene, sport therapy; general theory of health protection, healthy lifestyle;

- methods and techniques – general scientific methods of research and research activity; observation, polling, testing, and measuring in physical culture and sport; verbal, visual, and practical methods of physical education and sports training; techniques of organization and administering of sports and health-protection activities; giving first aid; information and communication technologies;

- tools and equipment – modern information and communication equipment; specialized software; physical-culture and sport equipment [4].

According to regulatory documents that regulate content of education, targets of training of future bachelors in physical culture and sport have to be generally expressed in the form of competences grouped in the following clusters: integral competence; general competences; special (vocational) competences and program results of study. In each group of competences, we have pointed out the ones that we consider to be the basis of cognitive component of preparedness for professional mobility of future coaches-teachers.

Thus, general competences given in the Standard are directly related to the formation of a respective quality of future bachelors in physical culture and sport, which is the basis for flexible orientation and activity reaction in dynamic professional conditions in accordance with the competence. In the given list of competences, professional mobility is defined by the ability to study and master up-to-date knowledge; be critical and self-critical; use knowledge in practical situations. In the context of our research, it is impossible to imagine a professionally mobile coach-teacher who would not be able to work in a team; with low level of communication skills; not able to think systematically and be creative; not able to use information technologies; alienated from practice etc.

We assume that social professional competences also reflect various aspects of formation of preparedness for professional mobility. Abilities to assure formation of personality's physical culture, to use modern technologies of subjects management of the sphere of physical culture and sport, to conduct training and accompany athletes during competitions, to educate and socialize in the sphere of physical culture and sport using various pedagogical methods, ability for continuous professional development as well as other competences defined in the Standard are tools that enable to realize professional potential of future specialist in the sphere of physical culture and sport under unstable dynamic labor conditions and promote professional self-development, adaptivity to changeable conditions of the labor market etc.

We assume that general and special competences given in the Standard to be a certain basis for the formation of professional

mobility of future specialists in physical culture and sport being extensively effective, which allows to go beyond one group of professions.

Competences given in the Standard act as a guideline for the formulation of educational results expected and available in terms of measurement of students' specific achievements that reflect their ability to execute professional functions after completion of the educational program or part of it [5].

Thus, at present-day stage of society's development, the reason for the need to form professional mobility in higher educational establishments is that future specialists are active subjects of the labor market; they require basic education that would enable them to easily adapt to new conditions stipulated by external and internal factors, learn new trades in future.

Formation of professional mobility gains importance in educational process in establishments of professional education and envisages formation of the totality of key and professional competences, activity universal skills that assure mobility as a personality trait; orientation on innovational activity; assurance of professional training, and is the basis for continuous self-education, self-determination, and self-realization in professional and everyday environment.

References:

1. Dutchak M.V. (2010) Klasyfikatsiia profesii u sferi fizychnoi kultury i sportu v Ukraini: stan ta perspektyv [Classification of professions in the sphere of physical culture and sport in Ukraine: state and perspectives]. *Spotyvna nauka Ukrainy - Sport science of Ukraine*, 2, 25-41 [in Ukrainian]
2. Hordiienko M. H. (2011) Profesiina mobilnist u naukovykh doslidzhenniakh [Professional mobility in academic research]. *Pedagogika i psykholohiia – Pedagogy and psychology*, 4, 106-114 [in Ukrainian]
3. Sushentseva L. L. (2016) Profesiina mobilnist yak sotsiolohichna katehoriia [Professional mobility as a sociology

category]. Actual questions and problems of development of social sciences. – Kielce: Holy Cross University, 82-85 [in Ukrainian]

4. The Standard of higher education of Ukraine on the first (bachelor's) degree, field of knowledge 01 "Education / Pedagogy", specialty 017 "Physical culture and sport". Approved and put into force by the decree of the Ministry of Education of Ukraine No. 567 of 24.04.2019. 12 p.

5. The Law on Education: the Law of Ukraine No. 2145-VIII of 05.09.2017 p. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/print>

Pryshlyak O.Y.

Associate Professor, Foreign Languages Department,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
Ternopil, Ukraine

Levchuk I. Y.

Associate Professor, Foreign Languages Department,
Ternopil Volodymyr Hnatiuk National Pedagogical University
Ternopil, Ukraine

INTERCULTURAL COMPETENCE OF A CONTEMPORARY TEACHER

A characteristic feature of the development of modern civilization is the growing ethnic and cultural diversity. Specialists in various fields of Pedagogy face a lack of intercultural competence in professional activities and face new demands in the intercultural world. The relevance of the study is justified by the need of formation of intercultural competence of a contemporary teacher in the process of pedagogical activity.

The level of intercultural competence formation of a contemporary teacher is an extremely important indicator of professional competence and proves the formation of a multicultural personality capable of mastering and practical application numerous range of competencies, knowledge and skills to effectively solve current problematic situations in today's multicultural school environment. In the conditions of cosmopolitan Ukrainian society, the teacher must be prepared for intercultural interaction in a multicultural social environment, be competent and persuasive in intercultural communication (2 рази слово повторється в реченні). The teacher of a modern Ukrainian school should teach students equality of rights and freedoms, to promote cultural rights and harmony in society in order to prevent interethnic conflicts. Therefore, intercultural competence is recognized as one of the important professional requirements for modern teachers. Acquiring

intercultural competence is the basis for success in intercultural interaction and effective performance of their professional duties.

Scholars interpret intercultural competence as a “process of interpenetration of cultural values” [1]; as a “complex of analytical and strategic abilities that expand the interpretive spectrum of the individual in the process of interpersonal interaction with representatives of another culture” [2]. In European countries and in the United States, most scholars welcome the scientific position of the American researcher [3, p. 254] that “intercultural competence is the ability to develop focused knowledge, skills and abilities that lead to changes in behavior and communication and are effective and appropriate in intercultural interaction”.

The need to train a highly qualified competitive teacher, professionally oriented to intercultural communication, able to work in a cultural diversity, determines the relevance of the study, because “the formation of intercultural competence involves qualitative changes in attitudes to worldviews and the learning process the role of intercultural communication in a multicultural educational space” [4].

The realities of today make it possible to note that a significant number of teachers have insufficiently formed professional intercultural competencies: the ability to intercultural communication; perception of feelings, behavior, style of thinking of other cultures. Therefore, the main direction of improving the system of professional intercultural competence is the formation of worldview culture, tolerance, conflict culture, learning foreign languages. The formation of intercultural competence of the contemporary teacher is accompanied by significant changes in personal qualities, character, orientation and capabilities. Changes occur in the motivational and value spheres, in the emotional, cognitive, communicative and behavioral spheres [5].

In the presented research the notion of the formation of intercultural competence in a modern teacher predetermines the development of a mechanism of semantic, subjective perception of cultural reality. In a generalized form, this process can be represented as a holistic dialogic process at different levels: - the

level of formal dialogue (dialogue as a form of communicative interaction of the subjects of the cultural process); - the level of semantic dialogue (acquaintance in dialogical form with the spiritual and cultural values of different peoples); - the level of personal-semantic dialogue (dialogue as a way of assessing the peculiarities of the cultural achievements of the peoples of the world).

In conclusion the intercultural development of the modern teacher's personality in the process of formation of intercultural competence is defined in the present study as a natural and holistic process of educating the system of moral guidelines, namely knowledge about cultures; values, adequate behavioral strategy. The intercultural competence suggests an integrative formation that characterizes the professional property of the teacher's personality in the professional activity to be aided by the system of intercultural and universal values on the basis of a dialogue between cultures and respect for universal human values.

References:

1. Thomas A. Kulturstandarts in der internationalen Begegnung / A. Thomas. – Saarbrücken: Breitenbach, 1991. – 250 s.
2. Knapp K. Interkulturelle Kommunikation / K. Knapp, A. Knapp-Potthoff // Zeitschrift für Fremdsprachenforschung. – №1., 1990. – S. 83.
3. Deardorff D.K. The Identification and Assessment of Intercultural Competence as a Student Outcome of Internationalization at Institutions of Higher Education in the United States, *Journal of Studies in International Education*, 2006. 241-266.
4. Lehtonen Jaakko. Globalization, National Cultures, and the Paradox of Intercultural Competence. – Available from: <http://viesti.jyu.fi/Laitos/Lehtonen/globalization.html>. – Retrieved: 02.11.2019.
5. Kim, Young Yun (2005). Adapting to a New Culture. In Gudykunst, W (Ed.), *Theorizing about intercultural communication*. Thousand Oaks, California: Sage Publications.

Бобир О.І.

аспірантка кафедри інноваційних технологій
з педагогіки, психології та соціальної роботи,
ВНЗ «Університет імені Альфреда Нобеля»
м. Дніпро, Україна

ПРИНЦИПИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО- ЕСТЕТИЧНОГО СВІТОБАЧЕННЯ МАЙБУТНІХ ХУДОЖНИКІВ

В основу реалізації педагогічних умов формування художньо-естетичного світобачення покладені загальнодидактичні та специфічні принципи, за умови впровадження яких можна сподіватися на досягнення очікуваних результатів. Принципи навчання (від лат. *principium* – основа) є системою установок професійного навчання, що забезпечує ефективність освітнього процесу.

Виокремлені такі **принципи**: принцип взаємозв'язку теорії та практики, принцип співтворчості викладача-художника та здобувача, принцип індивідуалізації, пріоритет практичної мистецької діяльності та принцип рефлексивності. Розглянемо кожний з них.

Принцип взаємозв'язку теорії та практики. Всебічно досліджували питання взаємодії теорії та практики ряд науковців (Ю. Бабанський, М. Гончаров, В. Журавльов, В. Сухомлинський), стверджуючи, що теоретичний матеріал завжди є базою для виконання практичних завдань.

Формування художньо-естетичного світобачення майбутніх художників буде успішним за умови єдності фахових теоретичних знань і практичної діяльності студента-художника. Реалізація вищезазначеного принципу забезпечить розвиток художньо-творчих якостей, пізнавальної активності, самоаналізу та самооцінки практичної діяльності та формування індивідуального стилю роботи кожного студента.

Принцип співтворчості викладача-художника та здобувача. Співтворчість є формою педагогічної взаємодії у

зкладах мистецького спрямування, оскільки викладач повинен допомогти студенту оволодіти професійними навичками. Термін «співтворчість» використовується як синонім колективної творчої діяльності, а така взаємодія є ефективним засобом покращення навчального процесу.

В. Іванова та О. Іванов [1] у структурі співпраці виокремлюють такі складові: виникнення педагогічного задуму; вибір доцільних методів реалізації; мотивація студента до виконання завдань; аналіз результатів та їх критична оцінка.

Реалізація даного принципу передбачає формування стійкого інтересу до професії, оскільки у студента з'являється можливість опанувати професію через наявний приклад викладача-художника.

Принцип індивідуалізації. Передбачає врахування індивідуальних особливостей та можливостей студентів, рівня їх художньої підготовки, системи цінностей, здібностей та вподобання. До того ж, О. Сова вказує на необхідність врахування вікових особливостей студентів та орієнтації на формування незалежної творчої особистості студента [2]. Зазначений принцип реалізується через створення варіативних можливостей для самореалізації в творчій діяльності та створення умов для вибору індивідуальної траєкторії вивчення навчального матеріалу.

Пріоритет практичної мистецької діяльності. Даний принцип вказує на пріоритет практичної мистецької діяльності, а відтак актуалізації у студентів творчої ініціативи у виконанні практичних завдань.

Принцип рефлексивності. Спонукає до розуміння власних думок та почуттів при спілкуванні з художньо-естетичними об'єктами, ототожнення себе з іншими, співвіднесення змісту мистецького твору із світобаченням автора.

Зазначимо, що розглянуті основні та специфічні принципи формування художньо-естетичного світобачення майбутніх художників тісно взаємопов'язані та взаємозалежні.

Список використаних джерел:

1. Іванова В. Л., Іванов О.К. Співтворчість як форма педагогічної взаємодії у мистецьких навчальних закладах. *Молодий вчений*. 2018. № 1(1). С. 309–312.

2. Сова О. С. Формування художньо-педагогічних умінь майбутніх учителів образотворчого мистецтва в процесі пленерної практики : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.02 / Київ, 2018. 325 с.

Іванишин Г.Я.
доцент кафедри мовознавства,
Івано-Франківський національний медичний університет
м.Івано-Франківськ, Україна

ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ПІДГОТОВКИ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ МЕДИЧНИХ ЗВО ДО СПІЛКУВАННЯ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ

Якісно новий зміст, мета освітнього процесу й необхідність досконалого володіння українською мовою як важливим компонентом професійної підготовки іноземних фахівців різного профілю визначені сучасними глобалізаційними змінами. Орієнтація вищої освіти на розвиток іншомовної особистості студентів, посилення зв'язку змісту навчання з майбутньою професійною діяльністю є тим фундаментом, на якому має ґрунтуватися весь навчальний процес викладання української мови як іноземної у медичних закладах вищої освіти України.

У зазначеному аспекті проблема українськомовної підготовки іноземних студентів актуалізує потребу адаптації світової практики мовної освіти, яка б давала змогу формувати в інофонів навички мовленнєвої взаємодії у підготовці до їхньої майбутньої професії, зокрема й створення оптимальних педагогічних умов, що відповідають меті навчання та задовольняють комунікативні потреби студентів.

В сучасній науковій літературі поняття “умова” трактується як “середовище”, “стан”, “обставини”, необхідні для виникнення, розвитку та зміни педагогічної системи. У педагогічному словнику В. Загвязінського, окрім “стимулюючого середовища”, до умов належать причини, чинники розвитку, технології, методики, засоби навчання, адміністративний супровід тощо [1]. Учені Н. Дворнікова, О. Назола, Н. Шереметова розглядають педагогічні умови як сукупність об'єктивних і суб'єктивних чинників, від яких залежить досягнення мети навчально-виховного процесу.

Узагальнюючи думки науковців дослідники І. Глухов та Т. Шмоніна зазначають, що “педагогічні умови” є якісною характеристикою основних чинників, процесів і явищ освітнього середовища, які цілеспрямовано створюються й реалізуються в освітньому середовищі та забезпечують вирішення поставленого педагогічного завдання [2, С.65 – 68].

У медичному ЗВО педагогічними умовами підготовки іноземних студентів до спілкування українською мовою вважаємо системний комплекс заходів навчально-виховного процесу, який забезпечує створення і розвиток особистісних мотивів навчання та організацію характеру їхньої навчально-пізнавальної діяльності з орієнтацією на майбутню професію, спрямовані на досягнення мети. До таких педагогічних умов відносимо позитивну мотивацію до навчально-комунікативної діяльності іноземних студентів, комунікативно-мовленнєве спрямування освітньої діяльності на всіх етапах організації навчання та інформаційно-методичний супровід (система інформаційно-методичного забезпечення та наявність ефективних навчально-методичних засобів).

Перша педагогічна умова – позитивна мотивація до комунікативно-мовленнєвої діяльності іноземних студентів українською мовою – пов’язана з тим, що мотивація – найважливіша умова формування іншомовної професійної компетенції інофонів. В її основі лежить усвідомлення індивідом корисності й необхідності своїх дій, спрямованих на досягнення конкретної мети – практичного оволодіння професійним аспектом іншомовної комунікації. Розвиток мотивації відіграє важливу роль у поведінці особистості під час здобуття знань, здійснюючи вплив на характер та здібності. Тому основними завданнями викладача української мови як іноземної є створення в студентів мотивів до навчання, стимулів та потреб, що мають безпосередній вплив на механізми продукування мовлення. Виховання інтересу до навчання відбувається шляхом формування зацікавленості до отримання знань через призму позитивного ставлення до предмета.

У ході педагогічного експерименту для реалізації цієї педагогічної умови були розв'язані такі основні завдання: відбір навчального матеріалу, що відповідає конкретним комунікативним потребам студентів кожного етапу навчання, реалізовує мотиви іноземних студентів; активізує розумову діяльність і знімає емоційну напруженість у процесі навчання. Важливим чинником навчальної мотивації є індивідуалізація, до основних прийомів якої відносимо презентацію навчального матеріалу дедуктивним або індуктивним способом залежно від типу мислення, тобто врахування індивідуальних стратегій засвоєння навчального матеріалу.

Комунікативно-мовленнєве спрямування є наступною педагогічною умовою навчальної діяльності іноземних студентів українською мовою на всіх етапах організації освітнього процесу. Відбір змісту, засобів, форм, навчального матеріалу забезпечує рівень комунікативно-мовленнєвої достатності, можливості участі студентів у реальній комунікації. Під час відбору мовленнєвого матеріалу за умови комунікативно-мовленнєвого спрямування слід оцінювати кожне висловлювання з погляду реальності його функціонування в актах усного спілкування, а також функціонування таких речень, як “готових” мовних знаків. При цьому тренування для розвитку мовленнєвих навичок не виключається з навчального процесу, а лише займає в ньому підпорядковане місце, створюючи “навичковий фундамент” для формування мовленнєвих умінь [3, С. 22–26]. З урахуванням цілей комунікативно-спрямованого навчання, основна з яких – це практична мета, що полягає у формуванні навичок й умінь розуміння думок інших співрозмовників, така організація занять забезпечить формування у студентів практичних умінь і навичок, які дають їм змогу брати участь у професійному спілкуванні.

Важливою педагогічною умовою успішної підготовки іноземних громадян до спілкування українською мовою є й інформаційно-методичний супровід навчання, до якого належить система навчально-методичного забезпечення:

навчальних планів і програм, підручників, методичних рекомендацій, посібників, комплексу різних форм навчальних занять, технічних засобів навчання тощо. Розроблення сучасних підручників, що враховують аксіологічні, професійні, когнітивні та комунікативні потреби іноземних громадян та відповідають програмним вимогам, є на часі. З цією метою авторський колектив однопрофільних кафедр вищих медичних закладів освіти України створив національний (міжкафедральний) підручник «Українська мова як іноземна для англомовних студентів-медиків» (у 2-ох книгах) [4], покликаний задовольнити потреби підвищення якості мовної підготовки фахівців з медицини, ґрунтується на основних концептуальних підходах сучасної лінгводидактики, враховує освітні й наукові цілі дисципліни «Українська мова як іноземна». Пропонований підручник відповідає державним стандартам вищої освіти України, «Стандартизованим вимогам до рівнів володіння українською мовою як іноземною А1 – С2» (затверджених Колегією МОН України 22.05.2018 р., протокол № 5/1-7) та враховує основні положення Типової програми дисципліни «Українська мова як іноземна для підготовки фахівців другого (магістерського) рівня вищої освіти (2017 р.). Для досягнення освітньої мети – формування комунікативної компетентності іноземних студентів, що характеризується здатністю використовувати українську мову в різноманітних ситуаціях соціокультурного й навчально-професійного спілкування – у підручнику реалізовано основні стратегічні напрями або змістові лінії навчання іноземців в українських ЗВО, які реалізуються відповідно до комунікативних потреб студентів і варіюються відповідно до етапу навчання. Саме ці напрями покликані формувати комунікативну компетентність іноземного фахівця та передбачають цілісність й узгодженість навчання основних видів мовленнєвої діяльності: читання, аудіювання, мовлення та письма).

Таким чином, запропонований комплекс педагогічних умов і засобів їхньої реалізації вважаємо доцільним для підготовки іноземних студентів до професійного

українськомовного спілкування, оскільки вони були виокремлені відповідно до природи досліджуваного феномена й сучасних вимог викладання української мови як іноземної в умовах медичного ЗВО.

Список використаних джерел:

1. Педагогический словарь : учеб. пособ. для студ. высш. учеб. завед. / под ред. В. Загвязинского, А. Закировой. – М. : Академия, 2008. – 352 с.

2. Шмоніна Т.А. Сучасні підходи до розуміння поняття “педагогічні умови” / Т. А. Шмоніна, І. Г. Глухов // Збірник наукових праць. Педагогічні науки. – Вип. 59. – Херсон : ХДУ, 2011. – С.65 – 68.

3. Дроздова І. П. Наукові основи формування українського професійного мовлення студентів ВНЗ нефілологічних спеціальностей : монографія / І. П. Дроздова. – Х. : ХНАМГ, 2010. – С.22 – 26.

4. Українська мова як іноземна для англомовних студентів-медиків: підруч. з електрон. аудіодод. : у 2 кн. Кн. 1. Соціокультурна комунікація / С.М. Луцак, А.В. Ільків, Н.П. Литвиненко та ін. ; за ред. С.М. Луцак. – К. : ВСВ "Медицина", 2019. – 504 с. + Аудіододаток [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http:// link.medpublish.com.ua /75163 rar](http://link.medpublish.com.ua /75163 rar).

Філіппова Л.В.

доцент кафедри медичної та загальної хімії,
Національний медичний університет імені О.О.Богомольця
м. Київ, Україна

ВПЛИВ ХІМІЧНИХ ДИСЦИПЛІН НА ВИЩУ ФАРМАЦЕВТИЧНУ ОСВІТУ В УКРАЇНІ

Виклики, що постають перед вищою фармацевтичною освітою України на сучасному етапі, актуалізують проблему дослідження стану й перспектив її розвитку з метою розроблення відповідної стратегії підготовки фармацевтів. Необхідність такої стратегії продиктована вимогами суспільства і держави до підготовки конкурентоспроможних, мобільних, компетентних спеціалістів із фармацевції.

Суттєвий внесок у розроблення різних аспектів розвитку фармацевтичної освіти здійснили І. Зупанець, З. Мнушко, В. Черних (підготовка кадрів для фармацевтичної галузі), Котвицька, І. Ніженковська (напрями перебудови фармацевтичної науки), І. Булах, Коновалова Л.В. (системи обліку й основи економіки у фармацевції), Рева Т.Д.(впровадження компетентнісного підходу) та інші.

Зважаючи на професійну орієнтованість, досліджуваної нами проблеми навчання хімічних дисциплін, варто зосередити увагу на особливостях функціонування фармацевтичної галузі в нашій державі. Розвиток національної вищої фармацевтичної освіти супроводжується актуальними вимогами громадян, суспільства й держави до підготовки конкурентоспроможних на ринку праці спеціалістів із фармацевції, забезпеченні доступної та ефективної фармакотерапії і профілактики захворювань населення.

Зважаючи на той факт, що наразі фармацевтична практика розширюється через надання терапевтичної та інформаційної підтримки пацієнту в розумінні механізмів захворювання та методів його лікування, застосуванні лікарських засобів, необхідно враховувати професійну орієнтованість хімічних

дисциплін стосовно терапевтичної та хірургічної практики. Зокрема, надання усе більше нових допоміжних засобів, що зменшують трудомісткість операцій: клей для склеювання ран, різні штучні вироби тощо.

Таким чином, хімія завжди відіграла і продовжує відігравати одну з провідних ролей у фармації та медицині. А дослідження особливостей розвитку кожного історично-суспільного етапу в галузі фармації та медицини, дає змогу встановити особливості підготовки спеціалістів з хімічних дисциплін для фармацевтичного сектора галузі охорони здоров'я [1, 2].

Згідно Болонського процесу є відмінність в отриманні медичної освіти на до дипломному та післядипломному етапі. Наприклад, в Європі нема спеціальності «педіатрія», «медико-профілактична справа», «медична психологія», а є лікар загальної практики. Реформування системи вищої медичної та фармацевтичної освіти триває дотепер. Викладачі поступово узгоджують програми відповідно до європейських вимог і стандартів. Відбувається модернізація традиційних методів викладання, вони поєднуються з більш сучасними, орієнтованими на інтерактивну взаємодію.

Кредитно-модульна система (ECTS) передбачає плавний перехід від традиційної схеми «навчальний семестр, навчальний рік, курс» замінити на модуль та кількість кредитів. Оцінка студента за дисципліну є рейтинговою та визначається як середнє арифметичне оцінок за кожний модуль. Студент виконує систематично роботу протягом року, викладач спонукає його до активної пізнавальної діяльності. Студент навчається організовувати свою самостійну роботу, забезпечуючи конкурентоспроможність вітчизняного диплому на ринку праці як в Україні, так і в Європі. Навчання за кредитно-модульною системою розширює можливості студентів здобувати вищу освіту на Батьківщині та за кордоном і бути конкурентоспроможним на ринку праці як і нашій країні, так і за кордоном. Для оцінювання навчальних досягнень використовується шкала ECTS, яка поєднує в собі переваги

критеріальної шкали оцінювання (традиційної для нашої системи освіти) та нормованої (такої, що базується на припущенні про нормальний закон розподілу оцінок, отриманих студентами), приводячи результати оцінювання в єдиний цілком зрозумілий і обґрунтований вигляд.

Не можна залишити поза увагою і такий важливий для системи фармацевтичної освіти факт як створення нової спеціальності «Промислова фармація». В Україні сконцентровані великі фармацевтичні підприємства, сировинна база, кадровий потенціал, чим і засвідчується перспективність розвитку в освіті напрямку, що пов'язаний з промисловою фармацією.

Ця спеціальність яскраво ілюструє нерозривність хімічної та фармацевтичної освіти і її відкриття є знаковим для професійно орієнтованого навчання хімічних дисциплін [3]. «Промислова фармація» у 1992 р. була віднесена до напрямку «Хімічна технологія та інженерія», а згодом переросла в спеціальність «Технологія фармацевтичних препаратів» у напрямку «Фармація». Створення в Україні такої спеціальності стало велінням часу, оскільки в колишньому СРСР фахівців для фармацевтичної промисловості готували лише у Ленінградському хіміко-фармацевтичному інституті (сьогодні Санкт-Петербурзька державна фармацевтична академія). Україна одна із небагатьох республік колишнього СРСР, якій вдалося зберегти і відчутно примножити потенціал фармацевтичної промисловості. Ця спеціальність до певної міри є інженерним (технологічним) напрямком, випускникам спочатку надавалась кваліфікація інженер-технолог, і потребує дещо інших, подекуди глибших і ширших знань з хімічних дисциплін. Випускники фармацевтичних факультетів за даною спеціальністю мали досить широке поле для працевлаштування, оскільки знаходили можливість працювати не лише у фармацевтичній промисловості, а й у хімічній, парфумерно-косметичній, харчовій, органах санітарно-гігієнічного контролю, управліннях у справах захисту прав споживачів (контроль якості продукції та її сертифікація) тощо.

З того часу фармацевтична освіта за спеціальністю «Промислова фармація» зайняла свою нішу в вищій освіті України, зазнавши згодом певних трансформацій.

Наприкінці 2016 року розпочалася підготовка магістрів фармації за освітньою програмою спеціальності «226 Фармація. Промислова фармація» за навчальними планами «Фармація, промислова фармація», «Технології фармацевтичних препаратів». Ця спеціальність відноситься до галузі знань 22 «Охорона здоров'я», після завершення навчання випускникам присуджується ступінь «Магістра» та присвоюється кваліфікація «Магістр фармації. Провізор».

Трансформаційні зміни, що відбуваються у фармацевтичному секторі галузі охорони здоров'я та системі фармацевтичної освіти, ставлять перед теорією і методикою навчання хімічних дисциплін нові задачі та нові виклики, які потребують нових підходів та засобів для їх втілення. На жаль, наразі не вдалося забезпечити випереджувачий характер освіти стосовно розвитку фармацевтичної промисловості. Насамперед через відсутність належного матеріального забезпечення і ми цілком поділяємо думку академіка НАН України В. Черних, висловлену на урочистих заходах з приводу 25-річчя створення спеціальності «Промислова фармація», що виходом з ситуації, яка склалася може стати політика тісної співпраці з виробництвом, представниками вітчизняної промислової фармації.

Сьогодні на часі розроблення дидактики дуальної освіти, яка поєднує в собі міцну теоретичну підготовку та практичну, прикладну. Великою мірою це стосується хімічних дисциплін, оскільки саме професійна складова дає змогу глибоко зрозуміти, сприйняти та міцно засвоїти їх теоретичну основу.

Список використаних джерел:

1. Філіппова Л.В. Сучасні вимоги до фармацевтичної освіти в Україні. *Педагогічні науки*. 2018. Херсон. Вип. LXXXI (81). С. 208–211.

2. Філіпова Л.В. Розвиток фармацевтичної освіти в Україні. *Педагогічні науки*. 2018. Херсон. Вип. LXXXII (82). С. 39–42.

3. . Філіпова Л.В., Калібабчук В.О., Сергієнко П. Теорія і практика професійної підготовки майбутніх фахівців фармацевтичної галузі у процесі вивчення хімічних дисциплін. *Медична освіта*. 2007. № 3. С. 78–82.

*Матеріали V-ої Міжнародної науково-практичної конференції
(07 січня 2021 р., м. Венеція (Італія), дистанційно)*

**СУЧАСНІ АСПЕКТИ МОДЕРНІЗАЦІЇ НАУКИ В
УКРАЇНІ: СТАН, ПРОБЛЕМИ, ТЕНДЕНЦІЇ
РОЗВИТКУ**

Підписано до друку 06 січня 2021 р. Формат 60х90/8.
Папір офсетний. Друк офсетний. Гарнітура Times New Roman.
Ум. друк. арк. 8,2. Наклад 100 прим.

ФОП КАНДИБА Т.П. Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
Державного реєстру видавців серія ДК № №5263 від 20.12.2016р.

Надруковано рекламним агентством
«GoToPrint» Адреса, Україна, Київська обл., м. Київ, вул. Льва Толстого, 63
тел.+38073 996 46 57, +.38050 771 27 31, e-mail: gotoprint@gmail.com

